Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● 22 март 1969 йил, шанба ● № 69 (14.232). ● Баҳоси 2 тийин.

Ленинча меҳнат вахтасида

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

Қашқадарё областининг чорвадорлари давлатга сут сотиш биринчи квартал планини бажардилар. Фермаларнинг ходимлари давлатнинг қабул пунктларига 4.668 тонна, ёки планда кўзда тутилганидан 768 тонна ортиқ сут топширдилар.

ЯНГИ НЕФТЬ БУЛОҚЛАРИ

Қўштор массивида пармаланган қудуқлар Сурхондарё геология қўриғи деб аталаётганлиги бежиз эмас. Қисқа вақтда бу ерда 10 га яқин янги нефть қудуқлари пармаланди ва фойдаланишга топширилди. Қўштор массивидаги янги қудуқлардан қазиб олинган нефть Жарқўрғон эстакадасига етказиб берила бошланди.

Жарқўрғон нефть конлари бошқармасининг коллективи бутун куч ва имкониятларни сафарбар этиб, беш йиллик тўртинчи йили топшириқларини муддатидан илгари эгаллаш учун мусобақани кучайтирмоқда.

А. ХАЛИЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

КАЛИНИН районидаги генерал Собир Раҳимов номли колхозда дала ишлари қизғин тус олган. Ҳозир 5 миллион дона карам ҳамда помидор кўчати етиштирилмоқда. Колхозчилар бу йил аҳолига 14 минг тоннадан зиёдроқ сабзавот маҳсулотлари етказиб бериш учун жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилишяпти. Сиз бу суратда колхоз агрономи Ваҳоб Ёқубов (ўнгда) ва илғор бригада бошлиғи Мирҳамдам Мирғиёсов ўртоқларни кўчатларни кўздан кечираётган пайтда кўриб турибсиз.

Қ. Розиқов фотоси.
ЎзТАГ фотохроникаси.

ЕРНИ ЯХШИ ТАЙЁРЛАЙЛИК, ЧИГИТ ЭКИШНИ СИФАТЛИ ЎТКАЗАЙЛИК

Республика қишлоқ хўжалик илғорларининг яқинда Тошкентда бўлиб ўтган қурултойи қатнашчилари бултур эришилган муваффақиятлар ва йўл қўйилган камчиликларни чуқур анализ қилдилар, фойдаланилмаган резервларни аниқлаб, бу йил 4 миллион 100 минг тонна пахта етиштириш ҳамда давлатга сотиш юзасидан социалистик мажбурият қабул қилдилар.

Биз олимлар ва қишлоқ хўжалик мутахассислари бу йил қиш ва баҳор даврида юз берган шароитнинг ўзига хос хусусиятини, шунингдек, экиш кампанияси бошланадиган давргача жуда қисқа вақт қолганлигини ҳисобга олиб, деҳқонларга бир қатор асосий масалалар юзасидан конкрет маслаҳатлар беришни ўзимизнинг бурчимиз деб ҳисоблаймиз.

Шўр ювиш ва яхоб бериш

Республиканинг бир қатор областлари ва районларида шўр ювишнинг қулай муддатлари аллақачон ўтиб кетганига қарамай, тупроғи шўрланган майдонларнинг шўрини ювиш ва қайта ювишни тезлаштириш юзасидан зарур чоралар кўрилмаяпти. Шўр ювганда тупроқнинг қай даражада шўрланганлигига ва ерости сувларининг қандай чуқурликда жойлашганлигига қараб қўйиладиган сув нормасини ва шўр ювишнинг миқдорини табақалаштириш талаб этилади.

Бухоро, Қашқадарё, Сурхондарё областларида, шунингдек Фарғона водийсида ерости сувларининг режими шўр ювишни ҳозир ҳам муваффақиятли амалга ошириш имконини беради. Фақат сувдан кеча-кундуз давомида юқори унум билан фойдаланиш, унинг коллектор ва зовурларга ташлаб юборилишига йўл қўймаслик керак. Агар сувдан кўпроқ шўр ювиш учун фойдаланиш ўрнига, у коллектор ва зовурларга ташлаб юборилса, шўр ювишнинг сифатига путур етади, ерости сувларининг сатҳи кўтарилиб кетади ва тупроқнинг етилиши кечикади. Ана шу областларда ва водийда тупроқнинг қай даражада шўрланганлигига қараб, бир гектар ерга 2 минг кубометрдан то 3 минг кубометргача сув қўйиш мумкин.

Ерости сувларининг режими асосан қўйиладиган сувга боғлиқ бўлган Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССРда шўр ювишни оддий усулда ўтказиш лозим. Бу ерда шўр ювишни тезлаштириш ва уни қисқа муддатда туталлаш юзасидан зарур чоралар кўриш керак.

Шуни унутмаслик керакки, шўр ювгандан кейин сизот сувларининг оқиб чиқиб кетиши учун яхши шароит вужудга келтирилмаган жойларда шўр бир неча марта ювилганда ернинг ботқоқланиши мумкин. Бунинг олдини олиш учун эса ерни текислашга ва ҳар бир литр сувдан фойдаланиш устидан контроллик қилишга алоҳида эътибор бериш, зарур бўлган жойларда вақтинчалик зовурлар қазиш ва шу тариқа сизот сувларнинг коллекторларга ўз вақтида оқиб ўтишини таъминлаш керак.

Мирзачўлдаги ўрта даражада ва кам шўрланган ерларнинг кўпчилигида куз-қиш ва баҳорда бўладиган ёғингарчилик тупроқнинг шўрини бир мунча йўқотишини назарда тутиб, ана шу майдонларда шўр ювиш шарт эмас. Мирзачўлнинг бутун территориясида ерости сувларининг кўтарилиши экин майдонларининг мелиоратив ҳолатини ёмонлаштиришини ҳисобга олиб, ўта шўрланган ерларнинг шўрини қўшимча ювиш масаласини мутахассислар группаси ҳар бир карта бўйича алоҳида ҳал қилишлари лозим. Ана шу майдонларда намни бостириш ва туз тупроқнинг юқори қатламига кўтарилишини камайтириш мақсадида ерни ўз вақтида ишлашга алоҳида эътибор бериш талаб этилади. Ҳозирги вақтда ерости сувларининг сатҳини пасайтиришга имкон берадиган усуллар Мирзачўлда амалга ошириладиган мелиорация тадбирларининг асосини ташкил этиши керак. Бу, баҳор даврида зарарли тузлар тупроқнинг ҳайдаладиган қатламига кўтарилишини бир мунча камайтиради.

Шу муносабат билан ерости ва зовурлардаги сувларнинг экин майдонларидан ташқарига оқиб чиқиб кетишини яхшилаш мақсадида очиқ коллектор-зовурлар тармоғини тозалаш ва тузатиш билан боғлиқ бўлган барча ишларни тезлаштиришга алоҳида эътибор бериш керак. Шунингдек, барча вертикаль зовурлар ҳозирги вақтда тўла қувват билан ишлаши лозим.

Республиканинг барча зоналарида шўр ювишдан кўриладиган фойда ва бу ишнинг сифати экин майдонларини синчиклаб тайёрлашга кўп жиҳатдан боғлиқдир. Вақт жуда зиқ деб бу соҳада юзакичиликка йўл қўйиш мумкин эмас.

Ёғингарчилик кўп бўлганлигига қарамай, республиканинг бир қатор районларида, айниқса Сурхондарё ва Қашқадарё областларининг жанубий районларида ерни экиш олдидан суғоришга алоҳида эътибор бериш лозим. Бу, тупроқдаги нам запасини кўпайтириш ва чигитни тупроқнинг табиий намига бир текис ва соғлом ундириб олиш имконини беради.

Ерни экиш олдидан суғорганда карталарнинг тупроғи бир текис намланишига алоҳида эътибор бериш, тупроқ то қорамтил ҳолга келгунча сувни тўхтатмаслик, айни вақтда ортиқча сув қўймаслик ва сувни нобуд қилмаслик лозим.

Ерни ҳайдаш ва экиш олдидан ишлаш

Бу йил кўпчилик майдонларда ерни ҳайдаш, экиш олдидан ишлаш ва чигит экиш ишлари жуда қисқа муддатда конвейер усулида амалга оширилади. Бироқ бундан ҳар бир қулай соатдан фойдаланиш керак эмас, деган маъно келиб чиқмайди. Қаерда тупроқ етилганлиги сезилса, уни дарҳол ҳайдаш ва экиш олдидан амалга ошириладиган бошқа тадбирларни бажаришга киришиш лозим. Лекин шуни унутмаслик керакки, бу соҳадаги шошма-шошарлик ҳам, кечикиш ҳам ишнинг сифатига жиддий зарар етказади ва қўшимча равишда кўп миқдорда меҳнат ҳамда маблағ сарфлашга сабаб бўлади.

Баҳорда ерни ҳайдаш ва тупроқни экиш олдидан ишлашнинг сифати билан боғлиқ бўлган асосий талаб тупроқнинг майин бўлишига эришишдан иборатдир. Бунга эришилганда чигит белгиланган чуқурликка тушади ва уни бир текис ҳамда соғлом ундириб олиш имконияти вужудга келади.

Баҳорги ер ҳайдашни барча ҳолларда аввал ғўзапояни йиғиштириб олгач, трактор агрегатларига борона осиб ўтказиш лозим. Ер ҳайдалгандан кейин тупроқдаги намни сақлаб қолиш ва ернинг юзаси текис бўлиши ҳамда ҳайдалган қатлам бир оз зичлашишига эришиш мақсадида 2-3 марта яхшилаб бороналаш даркор. Агар ер бевосита экиш олдидан ҳайдалса, бороналагандан кейин мола ҳам бостириш лозим.

Кузда ҳайдаб қўйилган ва шўр ювиш ҳамда яхоб бериш тадбирлари амалга оширилган майдонларда намни сақлаб қолиш мақсадида ерни эрта баҳорда икки марта бороналаш, экиш олдидан эса яна бир марта бороналаш даркор. Кузда ҳайдаб қўйилган ва қиш ҳамда баҳорда бўлган ёғингарчилик натижасида тупроғи кўпроқ зичлашиб қолган участкаларда экиш олдидан бороналашдан илгари ерни бороналар ҳам бирга қўшиб осилган агрегатлар билан 12-14 сантиметр чуқурликда чизеллаш, айрим ҳолларда эса мола бостириш ҳам керак.

Кузда ҳайдаб қўйилган шўри ювилган ёки яхоб берилган майдонларда тупроқни майин ҳолга келтириш ва экишга яхшилаб тайёрлаш талаб этилади. Шўр ювиш ва яхоб бериш мақсадида сув қўйилган майдонларда тупроқ етилиши биланоқ олинган марзачаларни текислаб юбориш, сўнг эса ерни ёппасига бороналаш лозим. Ана шу майдонларда бевосита экиш олдидан ерни бир — икки марта чизеллаш ёки олдин дискалаб кетидан бороналаш ва мола бостириш зарур. Бегона ўтларнинг илдизи кўп бўлган майдонларни экишга тайёрлаганда ерни дискалаш тавсия этилмайди.

Чизел, борона ва мола бир йўла осиб ишлатиладиган агрегатдан фойдаланилганда ерни экиш олдидан тайёрлаш вақтида тупроқнинг майин бўлишига эришилади. Механизаторлар ана шундай агрегатни ўз вақтида тайёрлаб қўйиш ҳақида ўйлашлари керак.

Пахтакорлар яхши текисланган майдонларда тупроқ сифатсиз текисланган майдонларга нисбатан тезроқ ва бир текис етилишини унутмасликлари лозим. Шу сабабли ерни асосан ва экиш олдидан тайёрлаганда уни яхшилаб текислашга алоҳида эътибор бериш талаб этилади. Шу боисдан суғориш учун олинган жўякларни ўз вақтида текислаш, шўр ювиш учун полчалар ҳосил қилиш мақсадида қилинган марзаларни йиқитиш, карталарнинг ҳайдалмай қолган бурчаклари ва четларини чопиш, бошқа паст-баландликларни йўқотиш керак.

Минерал ва маҳаллий ўғит солиш

Бу йилги шароитда ғўзанинг ривожланишини тезлаштиришга ва ҳосилни эрта муддатларда етилтиришга алоҳида эътибор берилиши керак. Бунга экинни ниҳоллигида озиқлантиришни кучайтириш йўли билан эришиш мумкин. Азотли, фосфорли ва калийли ўғитлардан, шунингдек гўнг ва бошқа маҳаллий ўғитлардан ерни ҳайдаш, чигит экиш олдидан ва экиш билан бир вақтда тўғри фойдаланиш бу соҳада жуда катта роль ўйнайди.

Барча пахта майдони минерал ҳамда қисман майдон маҳаллий ўғитлар билан белгиланган муддатда ўғитланиши лозим. Чунки, кузда, қишда ва баҳорнинг дастлабки ойида ёғингарчиликнинг кўп бўлиши тупроқдаги озуқа моддаларнинг кўпчилик қисмини ернинг чуқур қатламига ювиб тушириб юборди.

Хоразм области ва Қорақалпоғистон Автоном республикасида, шунингдек кузда ер ҳайдаб қўйилмаган бошқа барча областларда тупроқнинг шўри ювилмаган ва яхоб берилмаган бўлса ва бу тадбирлар баҳорда ерни ҳайдаш олдидан амалга оширилса, ҳайдаш олдидан фосфорли ўғитлар йиллик нормасининг 60-70 процентини, азотли ўғитлар йиллик нормасининг 30 процентини ва калийли ўғитлар йиллик нормасининг 50 процентини ерга солиш тавсия этилади.

Бу йилги шароитда экиш олдидан ерга азотли ва фосфорли ўғитлар солишни ҳар қачонгидан ҳам кенг қўлланиш керак. Бу, ерга солинган азот ва фосфорнинг эвазига кўпроқ пахта олиш имконини беради.

Ерни ҳайдаш олдидан ва экиш олдидан солинадиган ўғитнинг миқдорини белгилашда бир қолипда иш кўришга йўл қўймаслик балки азотли ва фосфорли ўғитлардан ҳар бир конкрет участканинг фосфор ва калийнинг ҳаракатчан формалари билан қай даражада таъминланганлигига қараб табақалаштириб қўлланиш керак. Азот ва калийнинг ҳар бир конкрет участканинг ҳаракатчан формаси билан қай даражада таъминланганлиги ҳар бир хўжаликдаги агрохимия картограммасига, шунингдек илгари солинган ўғитларнинг хили ва миқдорига қараб белгиланади. Агар ўғитлар ерга ҳайдаш олдидан солинадиган бўлса, у ҳолда фақат агрохимия картограммаларининг кўрсаткичларини, бордию экиш олдидан солинадиган бўлса, ҳам агрохимия картограммаси кўрсаткичларини, ҳам фосфор ва калийнинг мавжуд ҳаракатчан формаларини назарга олиш зарур.

Шу муносабат билан агар хўжаликлар ерни ҳайдаш, экиш олдидан ва экиш билан бир вақтда тўла нормада солиш учун етарли миқдордаги фосфорли ўғитларга эга бўлмасалар, у ҳолда мавжуд суперфосфатдан табақалаштириб фойдаланиш масаласини район қишлоқ хўжалик бошқармалари, колхозлар ва совхозларнинг агрономлари, шунингдек зона агрохимия лабораторияларининг мутахассислари алоҳида контроллик остига олишлари керак. Тупроқнинг таркибида фосфат жуда кўп (бир килограмм тупроқ таркибида 45-60 миллиграмм ва бундан кўпроқ) бўлган участкаларга ҳайдаш олдидан суперфосфат солиш тавсия этилмайди. Яхшиси, уни экиш олдидан ёки чигит экиш билан бир вақтда солиш керак. Тупроқнинг таркибидаги фосфор кам ва ўртача (бир килограмм тупроқ таркибида 0-15 ва 15-30 миллиграмм) бўлган участкаларга фосфор йиллик нормасининг 60-70 процентини, фосфат бўлганда эса фосфор йиллик нормасининг 50 процентини ерни ҳайдаш олдидан солиш лозим.

Ҳайдаш олдидан суперфосфат солинмаган барча участкаларга экиш олдидан фосфорли ўғитлар йиллик нормасининг юқорида кўрсатилган миқдорини солиш керак.

Истесносиз барча майдонларга азотли ва фосфорли ўғитларни экиш билан бир вақтда солиш зарур. Экишгача ерга азотли ва фосфорли ўғитлар солинган участкаларга экиш билан бир вақтда шу ўғитлар нормасининг оз қисмини — гектарига тахминан 15-20 килограммдан азотли ва шунча фосфорли ўғит солиш керак.

Илгари азотли ва фосфорли ўғитлар солинмаган барча участкаларга экиш олдидан кўпроқ нормада ўғитлар солиш, яъни гектарига 30-40 килограммдан азотли ва фосфорли ўғитлар бериш даркор. Бунда ўғит 12-15 сантиметр чуқурликка ва экиш чизиғидан 5-7 сантиметр нарига тушишига эришиш талаб этилади.

Тупроқ таркибидаги фосфатнинг миқдори кам ва ўртача бўлган участкаларда ерга солиш учун сульфат аммоний, мочевина, аммофос, диаммофос ва бошқа хил ўғитлардан фойдаланиш яхши натижа беради. Бу ўғитлар таркибида аммиак ёки амид формадаги азот бор ва улар ғўза учун айниқса у ниҳоллигида энг яхши озуқа манбаи бўлиб ҳисобланади.

Бундан ташқари, бу хилдаги ўғитлар суперфосфат ва бошқа хилдаги фосфорли ўғитлар билан яхши аралашади, аралашма юқумсиз бўлади ва яхши эланади.

Шуни унутмаслик керакки, аммиак селитрани мочевина билан аралаштириш мутлақо мумкин эмас, чунки, бундай қилинганда кучли равишда гигроскоплашган масса ҳосил бўлади ва у ҳавонинг иссиқлик даражаси ошганда жуда тезлик билан суюлиб кетади.

Ғўза вилт касаллиги билан оғриган участкаларда чигит экиш олдидан ва чигит экиш билан бир вақтда ўғит солишга алоҳида эътибор бериш лозим.

Барча маҳаллий ўғитлар биринчи навбатда қиш даврида тўпланган ва яхши чиритилган гўнгни ерни ҳайдаш олдидан гектарига камида 10-12 тоннадан солиш зарур, чунки маҳаллий ўғитлардан фойдаланишнинг бошқа барча усуллари бунга қараганда кам фойда беради.

Ғўзани касаллик ва зараркунандалардан ҳимоя қилиш

Сигнализация хизмати ҳамда об-ҳаво маълумотларига қараганда, кўк қурт, кўсак қурти ҳамда карадринанинг кўп бўлиши аниқланган. Республиканинг барча областларида карадринанинг кўпайиш хавфи бор. Акация шираси ва грипснинг ҳам тарқалиши эҳтимолдан ҳоли эмас. Шунингдек, экиннинг илдиз чириш касаллиги билан кўплаб зарарланиш хавфи туғилмоқда.

Ҳосили йиғиштириб олинган майдонларда бегона ўтларни йўқотиш, уруғликни экишдан олдин дорилаш ва ерга химикатларни минерал ўғитларга қўшиб ёки алоҳида солиш, шунингдек қишлоқ хўжалик зараркунандалари аниқланиши биланоқ экинларни ва тут дарахтларини дорилаш зарур.

Ғўзапояси йиғиштириб олинмаган майдонларда ғўзапояни дарҳол йиғиштириб олиш, уни даладан ташқарига ташиб чиқариб ёндириб юбориш керак. Бундан ташқари ўтган йилларда экилган бедапояларни дискалаш ва бороналаш зарур. Карталар оралиғини ва йўл ёқаларини ҳайдаш имконияти бўлганида тупроққа 25 процентли гексахлорандан гектарига 40 килограмм ёки 12 процентли гексахлорандан 80 килограммдан солиш керак бўлади.

Янги униб чиққан ёш ниҳолларнинг кўсак қурти ва бошқа кемирувчи ҳашаротлар уруғи билан зарарланишининг олдини олиш мақсадида чигит намлангандан кейин бир тонна уруққа 40 килограмм 12 процентли гексахлоран дустини пуркаш лозим. Ўсимликни илдиз чириш касаллигидан сақлаш учун эса ҳар тонна уруғлик чигитга 12 килограммдан ТМТД препаратини пуркаш талаб этилади. Пуркаш синчиклаб ва бир меъёрда ўтказилиши зарур. Туксизлантирилган чигит экилганида ҳар гектар ерга 25-30 килограмм ҳисобидан гексахлоранни ўғитга аралаштириб экиш олдидан ёки бўлмаса экиш билан бир вақтнинг ўзида ўғит солувчи сеялкалар ёрдамида солиш тавсия этилади.

Тупроқда вилт инфекциясини камайтириш мақсадида вилт касаллиги кўп тарқалган майдонларга беда, бошоқли дон экинлари, маккажўхори ва оқжўхори экиш ва уларни агротехника қоидалари асосида парвариш қилиш керак.

Бу йил республикамизда бегона ўтга қарши курашда которан ҳамда прометрин гербицидларидан фойдаланилади. Бу гербицидлардан чигит экиш вақтида ПГС-2, 4А мосламалари ёрдамида фойдаланилгани маъқул. Агар хўжаликларда ПГС-2, 4А мосламалари бўлмаса, экин майдонлари чигит экилганидан кейин 2-3 кун ичида ОТН-8-16 трактор пуркагичлари билан 8 қаторни бирдан қамраб оладиган мослама ёрдамида дориланади.

Гербицидлар лента усулида ерга солинганида ғўза қатор оралари кенглиги 60 сантиметр бўлганида которан қуйидаги миқдорда сарфланади: енгил тупроқли ерларнинг гектарига 1,3-1,6 килограммдан, оғир тупроқли ерларнинг гектарига — 1,5-2 килограммдан, қатор ораларининг кенглиги 90 сантиметр бўлганида эса — гектарига 1 килограммдан тортиб то 1,4 килограммгача.

Прометрин қуйидаги миқдорда сарфланади: ғўза қатор оралари кенглиги 60 сантиметр бўлганида енгил тупроқли майдонларнинг ҳар гектарига 2,5-2,7 килограммдан, оғир тупроқли ерларнинг гектарига 2,6-2,8 килограммдан. Қатор оралари кенг бўлган майдонларнинг гектарига эса 2 килограммдан тортиб то 2,2 килограммгача.

Экиш муддатлари ва усуллари. Чигитнинг қийғос униб чиқишини таъминлаш ҳамда тўла гектарлар ҳосил қилиш

Ҳозирги вақтда барча пахтакор хўжаликлар чигитни уюшқоқлик билан қисқа муддатда — 7-10 иш кунида экиб олишга имкон берадиган зарур механизмлар ва сеялкаларга эгадирлар.

Ҳар бир зонада ва хўжаликда чигитни оптимал муддатда экиш учун баҳорнинг хусусиятлари ва жойнинг тупроқ шароити ҳисобга олиниши керак. Шунинг учун ҳам агрономлар ва колхоз ҳамда совхозларнинг раҳбарлари жойларда ўз тажрибаларига асосланиб ва ҳавонинг қандай бўлишини, ернинг ҳолатини ҳисобга олиб, чигит экиш муддатларини ҳар бир участкада ўзлари белгилашлари, тупроқнинг қизиш даражасини кузатиб туришлари зарур. Тукли чигит экилганида тупроқнинг 10 сантиметрлик юза қатламида ҳарорат 12-13 даража, туксизлантирилган чигит экилганида эса ҳарорат 15-17 даража бўлишига эришиш керак. Шуни ҳисобга олиш лозимки, енгил тупроқли майдонлар ва участкаларнинг жануб томондаги қисми, шунингдек, шўрланмаган ерларнинг тупроғи тезроқ қизийди.

Уруғни тупроқнинг хусусиятини, ерости сувлари қандай чуқурликда жойлашганини, тупроқнинг қизиш ва намлик даражасини ҳисобга олган ҳолда 4-5 сантиметр чуқурликка эккан маъқул.

Илғор пахтакорларнинг кўп йиллик тажрибалари шуни аниқ кўрсатмоқдаки, ҳосил тақдирини пировардида ғўза тупларининг қалинлиги ва тўла гектарлар ҳал этади. Ана шу омилларнинг аҳамияти бу йилги шароитда тағин ҳам ошади. Пайкалларда ғўза тупларининг етарли даражада қалин бўлишини таъминлаш учун уяларга белгиланган миқдорда уруғ ташланадиган участкаларда қатор ораларининг кенглиги 60 сантиметр бўлганида уяларнинг оралиғини 20-30 сантиметр қилиб белгилаш ва ҳар бир уяга 5-6 тадан уруғ ташлаш тавсия этилади. Агар чигит 60Х60 сантиметрли ва 60Х50 сантиметрли схема асосида экилса, ҳар бир уяга 6-7 тадан уруғ ташлаш лозим. Чигит 90Х25 (15) сантиметрли схема асосида кенг қаторлаб экилган майдонларда ҳар бир уяга 4-6 тадан уруғ ташлаш мақсадга мувофиқдир.

Қатқалоқ ҳосил қиладиган даражада ёғингарчилик бўлганида уруғ униб чиқишига қадар тупроқни дарҳол бороналаш, агар уруғнинг бир қисми униб чиққан бўлса ротацион юлдузчаларни қўлланиб культивация ўтказиш зарур.

Чигитни ернинг ўз намига бир текис ундириб олиш бу йилги шароитда айниқса муҳим аҳамиятга эгадир. Лекин тупроқдаги нам уруғнинг униб чиқишига имкон бермайдиган бўлса, бундай участкаларда чигит суви бериш мақсадга мувофиқдир.

Барча майдонларда гектарларнинг тўла бўлишини таъминлаш зарур. Бу муҳим тадбирга жиддий эътибор бериш керак.

Бу йилги шароитда қўлланилиши зарур бўлган агротехниканинг айрим хусусиятлари умуман олганда ана шулардан иборат. Хўжалик раҳбарларининг, агрономлар ва механизаторларнинг, барча қишлоқ хўжалик мутахассисларининг вазифаси — ўз тажрибаларидан, пахтачиликдаги ҳамма илғор тажрибалардан кенг фойдаланиб ва ана шу тавсияларни жойларда ижодий қўлланиб, пахта майдонларини чигит экишга юқори сифатли қилиб тайёрлаш ҳамда чигит экишни қисқа муддатда уюшқоқлик билан ўтказишни таъминлашдан, бу йил пахтадан мўл ҳосил олиш учун мустаҳкам замин яратишдан иборат.

А. ДАДАБОЕВ — биология фанлари доктори, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

Г. ЯРОВЕНКО — қишлоқ хўжалик фанлари доктори, **Н. МАННОНОВ, Ф. СОКОЛОВ, А. РАҲМОНОВ, П. БЕСЕДИН, З. ТУРСУНХЎЖАЕВ, В. КОНДРАТЮК, С. АЛИМУҲАМЕДОВ** — қишлоқ хўжалик фанлари кандидатлари.

А. ДУДКО, К. КУРОЧКИН, И. КОСТЕНКО, Ф. ЛИСЕНКО — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган агрономлар.

ШОНЛИ САНА

ВЕНГРИЯ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА

20 мартда Москвадаги Союзлар уйининг Колонна залида Венгрия Совет Республикаси эълон қилинган куннинг 50 йиллигига бағишланган тантанали мажлис бўлди.

Меҳмонлар билан бирга КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси А. Н. Шелепин, партия, давлат ва жамоат арбоблари президиумдан жой олдилар.

Мажлисни КПСС Москва шаҳар комитетининг секретари А. М. Калашников очди.

КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, Совет — Венгрия дўстлиги жамияти марказий правлениесининг раиси академик П. Н. Федосеев шонли сана тўғрисида доклад қилди. (ТАСС).

ТАШАББУС МАЪҚУЛЛАНДИ

Улкамизда баҳор нафаси эсиб турибди. Деҳқонларимиз кўкламга шайланмоқдалар. «Совет Ўзбекистони» газетасининг 19 март сонида Тошкент область, Оққўрғон районидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози пахтакорларининг чигит экишни қандай ўтказиш тўғрисидаги тадбирлари босилган эди. Ўзбекистон КП Тошкент область комитетининг бюроси «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози пахтакорларининг бу тадбирларини маъқуллади.

Область қишлоқ хўжалик бошқармаси, совхозлар тресты, район партия комитетлари, район ижроия комитетлари, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармалари ҳамда колхоз ва совхозларнинг раҳбарларига «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози пахтакорларининг тадбирларини йиғилишларда ва агротехника кенгашларида муҳокама қилиш ҳамда В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун конкрет тадбирлар белгилаш, область газета редакцияларига «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози пахтакорларининг тадбирларини босиб чиқариш топширилди.

КОСМОС ҚАҲРАМОНЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

Тошкентда меҳмон бўлиб турган космонавт-учувчи Е. В. Хрунов билан А. С. Елисеев 20 мартда «Билим» уйида гулдасталар ва гулдурос қарсаклар билан кутиб олинди. Залда «Космос қаҳрамонларига шон-шарафлар!», «Ўзбекистонга хуш келибсиз!» деган сўзлар узоқ вақт жаранглаб турди. Шаҳар комсомол комитетининг секретари Л. Саидова азиз меҳмонларни Тошкент ёшлари номидан самимий табриклади. Шундан кейин космонавт-учувчи, Совет Иттифоқи Қаҳрамони Е. В. Хрунов минбарга чиқади. У «Союз-4» ва «Союз-5» кемаларида парвоз ва экспериментга қандай тайёргарлик кўрилганлиги тўғрисида, космонавтларнинг ҳаёти, уларнинг оғир ва жўшқин ишлари тўғрисида сўзлаб берди. Космонавт-учувчи, Совет Иттифоқи қаҳрамони А. С. Елисеев ҳам гапирди. Космонавтлар ёшларнинг кўп саволларига жавоб бердилар ва уларнинг меҳнатда катта муваффақиятларга эришувларини тиладилар.

Тошкентликлар бу учрашув учун меҳмонларга қизғин ташаккур билдирдилар ва уларга эсдалик совғаларини топширдилар. (УзТАГ).

Суратда космонавт-учувчилар Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари полковник Е. В. Хрунов ва А. С. Елисеев «Билим» уйида. М. Баркэнов фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Меҳнаткашларни соғломлаштириш ва даволашда эришган муваффақиятлари учун ҳамда мамлакатимизда курорт ишини ташкил этиб берган Халқ Комиссарлар Советининг «Умум давлат аҳамиятига эга бўлган даволаниш жойлари тўғрисидаги» декрети эълон қилинганига 50 йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан «Чортоқ», «Чинобод» ва «Ўзбекистон» (Ялта шаҳрида) санаторийлари ва республика санаторий-курорт муассасаларининг ходимларидан бир группаси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотландилар.

Олесь ЮРЕНКО

ОНАЖОН

Менга айтиб бергил, жоним онажон,
Ўғлингга қай кучдан бергансан ҳаёт!
Ҳозир, қайси ишга қўл урмай, шу он
Пайдо бўлур менда қудратли қанот.
Менга айтиб бергил, жоним онажон,
Қай ўт шабнами-ла ювдинг танимни!
Ҳозир, қайси ишга қўл урмай, шу он
Адо этгум ўйлаганимни.
Менга айтиб бергил, жоним онажон,
Қай сўқмоқдан қўйдим ҳаётга қадам!
Ҳамиша жанг аро кирмайин, шу он
Ўлимларни енгиб, чиқурман бардам.
Онам ҳеч бир жавоб қилмайди, аммо.
Менга ўйчан боқиб, қилур ифтихор.
Сезаман: жисмимда ва қалбим аро
Онамнинг бир томчи қайноқ қони бор!

Русчадан таржима.

МАКТАБГА ЭЪТИБОРНИ КУЧАЙТИРАЙЛИК

Кеча Тошкент область партия активи йиғилиши бўлиб ўтди. Унда КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Ўрта умумий таълим мактаблари ишини янада яхшилаш тадбирлари» ҳақида 1966 йил 10 ноябрда қабул қилган қарорининг бажарилиши ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг «Республикада умумий ўрта таълимга ўтиш муносабати билан халқ маорифини янада яхшилаш чоралари тўғрисида» шу йил 6 мартда қабул қилган қарорини амалга ошириш вазифалари муҳокама қилинди.

Область партия комитетининг секретари Х. Р. Мусахонова ўз докладида область маорифчилари ва жамоатчилик ташкилотлари олдида турган муҳим ишларни қайд қилиб ўтди.

О. УСМОНОВ.

НАЙРАНГ ЎТМАДИ

ФЕЛЬЕТОН

Димоғи чоғ Қодиржон хумга қамалган аридай ғўнғиллаб хиргойи қилиб ўтирганида ҳовлиққанича касбдоши Тоштемир Алиев кириб келади:

— Эшитдингми, Қодир?... Тафтишчи келаётганмиш Тошкентдан, — дейди нафаси оғзига тиқилиб.

— Ҳа, келса нима бўлибди. Иш пухта, ҳужжатлар михдек бўлгач бир эмас, йигирматаси бирдан келмайдими?!

Унинг хотиржам жавобини эшитган Тоштемир ҳайрон бўлиб: «Отнинг калласидек юраги борми деймаи буни» дейди ўзига-ўзи.

Бироқ Қодиржон «тафтишчи» дейилгандаёқ ичидан зил кетганини сездирмасди.

Бўйнида гуноҳи борнинг оёғи қалтирайди, дейишади одамлар. Шунингдек, Қодиржон ҳам шу топда касбдошининг тезроқ кетишини истаб қолганди. Негаки, баъзи бир ишларини зудлик билан хуфёна ҳужжатлаштириб қўйиши керак эди-да. Масалан, сўнгги марта ўзлаштирилган 536 сўмнинг ўрни ҳали очиқ эди. Шунинг учун Қодиржон Тоштемир чиқиб кетиши биланоқ ўзича ўн тўққиз кишидан иборат ведомость тузди. Турган гап, унга таниш-билишларини ва муомалага юрадиганларни киритган эди. Кейин ҳар бирининг олдига алоҳида-алоҳида бориб қўл қўйдирди. Бироқ уларга бир тийин ҳам бергани йўқ. Фақат баъзиларига тез кунда топиб беришни, баъзиларига тафтиш тугаган заҳоти шу пулни мукофот тарзида тантанали топширишни ваъда қилди, холос. Хуллас, бирини ака деб қўл қовуштирди, бирини ука деб елкасига қўл қўйди... биттасига ялиниб, биттасига дўқ уриб ишини тўғрилагач, енгил нафас олди.

Бу орада тафтишчи ҳам келиб ишни бир чеккадан текшира бошлади. Шу кезлари Қодиржон эл кўзига хотиржам юрган кишидек кўринишга ҳар қанча уринмасин ичидан зил кетиб юрганини одамлар сезиб олишганди.

Негаки, Қўрғонтепа район кинолаштириш дирекциясида катта ва кичик кассирлик лавозимларида ишлаб келаётган Қодиржон Юсупов катта бухгалтер Ноила Азизова билан тил бириктириб уч йиллик иш давомида кинодан тушган анчагина пулни жиғилдонга уриб юборишган эди.

Тўғри, аввал Андижон область кинолаштириш бошқармасидан тафтишчи Серафим Никонорович Сучков келиб, буларнинг ишини текширган эди. Бироқ у «гапга» кўнадиган одам бўлгани учун топган хатоларини хас-пўшлаб на Юсуповга, на Азизовага «қадамни чакки босяпсизлар, бунақада панд еб қоласизлар-ку» деб танбеҳ бермай жўнаворганди. Ҳатто баъзи шов-шувларга қараганда уларга қинғир ишнинг изини қандай йўқотиш ҳақида йўл-йўриқлар берганмиш...

Натижада булар текшириш деган шундай бўлса, иш осон кўчаркан, дейишиб балойи нафслари баттар очилиб кетганди...

Тошкентдан келган тафтишчи эса, иш кўзини биладиган, зуккороқ чиқиб қолганди. У ишни жиддийроқ, «нозик» томонларига эътибор беришдан бошлади.

Ҳай, майли, у ишни синчиклаб текшираётганидан фойдаланиб нафси бузуқларнинг найрангларидан бир-икки шингил сўзлаб бера қолайлик.

Воқеа шундай бошланган эди. Нима ҳам бўлади-ю, бир куни Юсупов билетдан тушган пулни банка кассирига топшираётиб, феъли ўзгаради:

— «Наҳотки, шу пуллардан чўтал чиқариб қолишнинг иложи бўлмаса-я?..»

Ушанда бу гапни ичида ўйлаган бўлса ҳам, чўчиб кассирга қараганди. Ҳайрият у сезмабди. Бироқ, ундаги балойи нафс хирси кундан-кун кучаяверади. Ҳатто бир куни бухгалтерияга кирганида ҳазилга олиб:

— Ноила Азизовна пулларни банкага жарақ-жарақ санаб бераверищ одамга алам қиларкан? — деди-ю, ҳадиксираб бухгалтернинг юзига қаради. Қараса, унинг ҳам чеҳраси ёришиб кетибди. Ҳазилнамороқ қилиб:

— Қани энди, шу пулларнинг юқи бўлсаям қўлингда қолса-а?..

Қарабсизки, ҳазил билан бошланган суҳбат маҳфийга айланди кетди. Улар кинонинг пулидан ростакамига чўтал чиқариш пайига тушиб қолдилар.

Дастлабки «қинғир ишлари» банкага топширилган пул қоғозидаги 82 сўм 34 тийиннинг олдига симёғоч нусха қилиб бирни тиккайтиришдан бошланди. Қарашса, шов-шув йўқ. Кейин 21 сўм 15 тийиннинг олдига «чиройлироқ» қилиб уч рақамини қўндиришди. Бу сафар ҳам жимлик. Ҳаммасидан кўра 1 ва 3 ларнинг ҳамёнга юз ва уч юз бўлиб тушиши уларга хуш ёқарди. Хулласи калом, улар ишдан бўшаб кетган И. Тошхуновга берилган 67 сўм 88 тийиннинг олдига ҳам тўрт рақамини қўйишгача боришади.

Бу ўзгартиришлар қалбаки бўлса-да, унча-бунча одам фарқига бормасди. Аммо қинғир ишнинг қийиги қирқ йилдан кейин ҳам чиқади, деб қўйибди халқимиз. Буларники эса уч йилдаёқ фош бўлди-қолди...

Тафтишчи охирги қоғозни кўздан кечиргач ҳамёнга тушган пулларни жамлади-да, бошини кўтарди.

Рўпарасида район кино дирекциясининг кассирлари Қ. Юсупов, Т. Алиев, А. Жўраев ҳамда катта бухгалтер Н. Азизовалар «лом-мим» дейишга мадорлари келмасдан бақрайиб туришарди.

Шу пайт эшик очилди-ю, хонага отилиб Сучков кирди. Афтидан у тошкентлик тафтишчини «гапга» солмоқ учун келганга ўхшарди. Бироқ ғишт қолипдан кўчганини англаб, турган ерида ҳайкалдек қотиб қолди.

Тафтишчи яна оқ қоғозга аллақандай рақамларни ёзиб, бир-бирига уриштиргач, серрайиб турганларга юзланди:

— Баракалла-е, сизларга. Балойи нафсингизга гумдон бўлган 36514 сўм пулга район меҳнаткашлари учун қойилмақом қилиб янги қишқи кинотеатр биносини қурса бўларкан...

Уларнинг афтидан совуқ тер чиқиб кетди.

И. ИСЛОМХЎЖАЕВ,
Л. ПАРПИХЎЖАЕВ.

Пропагандистларга ёрдам

КОЛЛЕКТИВ ВА ШАХС

Мамлакатимизда коммунизм қурилишининг ҳозирги босқичида кишиларни коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялашда социалистик коллективнинг аҳамияти беҳиҳоя каттадир. Чунки социалистик жамият катта ва кичик ишлаб чиқариш жамоатчилик, оила ва турмушда мавжуд турли формадаги коллективларнинг бирлашмасидир. Социалистик жамиятнинг ўзи аниқ бир мақсад ва ҳаракат йўлида бирлашган катта коллективдир. Бошқача қилиб айтганда, ижтимоий-сиёсий муносабатлар, ўртоқларча ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам принципига асосланган бир турдаги коллективларнинг ўзаро чамбарчас боғланган мураккаб уюшмасидир. Бу уюшма ҳар бир шахснинг ҳар томонлама шаклланиши ва ривожланишининг асосидир.

Марксизм-ленинизм классикларининг кўрсатишича, ҳар бир шахс фақат коллективдагина ўзига хос ижодий қобилиятини намоён эта олади, яъни ҳар бир шахснинг ички мазмуни, шахсий фаолияти ижтимоий муносабатларнинг бойлиги, коллектив билан ўзаро муносабатларнинг чуқурлиги ва кўп қирралиги билан белгиланади. Шундай экан, меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш, кишиларни коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялашни шахснинг меҳнат фаолиятисиз, меҳнат коллективидан ажралган ҳолда тасаввур қилиб бўлмайди. Коллектив миқдорий тушунча ёки шахсларнинг оддий йиғиндиси эмас. Коллектив, атоқли совет педагоги А. С. Макаренко айтганидек, шахслар ўртасидаги ўзаро муносабат, иқтисодий ва ғоявий бирликка, коллективчиликка асосланган ҳамда бир мақсадга қаратилган бирлашмадир.

Социалистик жамиятда эса чинакам коллективчилик ҳукмрондир. Жамиятнинг ҳар бир аъзоси бошқа шахслар қатори коллективнинг тенг ҳуқуқли аъзосидир. Бу эса социалистик тузумимиз қонуниятларидан биридир.

Маълумки, инсон ишлаб чиқариш, сиёсий ва ғоявий муносабатлар асосида шаклланади. Бу ривожланиш жамиятимиз ячейкаси бўлган коллективда такомиллашади. Коллективнинг характери ва хусусияти эса шу жамиятда ҳукм сураётган ижтимоий тузум орқали белгиланади. Ҳар бир шахс коллектив орқали ягона мақсад йўлида бирлашади, ўз меҳнатининг ижтимоий аҳамиятини тушуниб етади ва ўз ижодий қобилиятининг янада ўсишига шароит яратади. «Ташкенткабель» заводининг 30-цехида ишловчи коммунистик меҳнат зарбдори Мирҳосил Тўғонов коллективнинг роли ва тарбиявий аҳамияти ҳақида бундай дейди: «Мен ўз меҳнатимни ва бажарадиган ишимни беҳиҳоя севаман. Меҳнат менинг ҳаётимнинг асосий мазмунини ташкил қилади. Фақат менгина шундай ҳис қилмайман, балки неча минглаб кишилар учун меҳнат ҳаёт мазмуни, мақсад ва турмуш эҳтиёжи бўлиб қолган. Мен ўз ҳунарим заводим ва коллективимни севаман, чунки у мени тарбиялади, ҳунар ўргатди, меҳнатда чиниқтирди, коммунистик меҳнат зарбдори деган улуғ номни олишга муносиб қилиб тарбиялади. Уй-жойли бўлишимга коллектив кўмаклашди. Меҳнатда ва коллективда жамият олдидаги бурчимни англадим. Мен ўз заводимнинг муваффақиятлари билан фахрланаман, коллективим олдидаги бурчимни ҳамиша меҳнатим билан оқлаб, коммунизм қуриш ишига ўз ҳиссамни қўшаман».

Ҳозирги вақтда совет кишилари коллектив олдидаги бурч ва вазифаларини англаб ҳамда шахсий манфаатларини жамият манфаатлари билан мувофиқлаштириб, уни активлик билан бажариш намунасини кўрсатмоқдалар. «Юлдуз» тикув фирмасининг тикувчиси Саида Одилова: «Ҳар доим меҳнат қилганимда энг олий мақсад қилиб кишиларга бахт ва қувонч келтиришни ўйлайман», дейди. Демак, коллективда биргалашиб меҳнат қилиш жараёнида кишиларда бирбирларига ва жамиятга нисбатан муайян ахлоқий муносабатлар тарқиб топади.

Меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш совет кишиларининг асосий кўпчилиги учун характерли фазилатдир. Бу совет кишиларининг меҳнатда оммавий қаҳрамонликлар кўрсатаётганида, коммунистик қурилишнинг турли соҳаларида фидокорона меҳнат қилаётгани ва давлатни бошқаришда актив қатнашаётганида ёрқин намоён бўлмоқда.

Совет кишиларининг ҳар бири ўзида янги социалистик муносабатлар негизида янги дунёқараш, янги ахлоқ ва янги одоб нормаларини камол топтирмоқда. Улардаги бу фазилатлар социалистик коллективда биргалашиб меҳнат қилиш жараёнида ўсмоқда, ривожланмоқда. Чунки меҳнат кишиларни жамият олдида, инсоният назар-эътибори олдида улуғлайди. У кишилар моддий осойишталигининг манбаи бўлибгина қолмай, шу билан бирга маънавий бойликларнинг ҳам манбаи бўлиб ҳисобланади. Янги жамият қуриш жараёнида кишиларимизнинг характерлари ҳам ўзгариб бормоқда, тобора янги фазилат ва яхши хислатлар ўзлаштирилиб, коммунистик ахлоқ принциплари хулқ-атворнинг мустаҳкам қоидаларига айланмоқда. Меҳнатга коммунистик ва ижодий муносабатда бўлиш коммунистик меҳнат зарбдорлари ва бригадаларининг фаолиятида, турли формада тобора кенг қулоч ёяётган социалистик мусобақада яққол кўзга ташланмоқда. Коммунистик меҳнат, доҳиймиз В. И. Ленин иборасини билан айтганда жамият фойдасига ихтиёрий суратда қилинадиган, умум фойдаси учун меҳнат қилиш зарурлигини яхши англаган ҳолда қилинадиган ҳар бир соғлом тан тақозо этадиган меҳнатдир. Ҳозирги даврда ҳар қандай муваффақият коллектив меҳнатининг натижасидир.

КПСС XXIII съезди ҳамда партия Марказий Комитетининг март ва сентябрь (1965 йил) Пленумлари қарорларидан руҳланган ҳар бир коллектив эндиликда ишлаб чиқаришнинг илмий методларига асосланиб, янги системага ўтиш, шахсий, коллектив ва умумхалқ манфаатини қўшиб олиб бориш иқтисодий рағбатлантириш йўли билан меҳнаткашларни коммунистик жамиятнинг актив қурувчилари қилиб тарбиялашда, ижодий активликни оширишда корхона ва коллектив ишига бўлган муносабатни мустаҳкамлашда катта роль ўйнамоқда.

Юқоридагилардан келиб чиқадиган хулоса шуки, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш вазифаси коллектив орқали ва коллективдагина тўла амалга оширилади. Аҳил ва ҳамжиҳат, «бир киши ҳамма учун, ҳамма бир киши учун» принципи асосида иш юритадиган коллективдагина бу бирлашма катта тарбиявий кучга айланади.

Илғор ва қудратли кучга эга бўлган коллективларнинг кишиларни тарбиялаш соҳасида қўлга киритаётган муваффақиятлари кундалик ҳаётимизда яққол кўзга ташланмоқда. Коллективдаги ҳар бир шахс тарбиялаш объектигина эмас, балки субъекти ҳам ҳисобланади, яъни ҳар бир шахс тарбиявий иш жараёнида ўз талантини ва ташаббускорлигини намоён қилибгина қолмай, бошқаларга тарбиявий таъсир ҳам кўрсата олади. Шундай экан, тарбиялаш жараёнида шахснинг куч ва ғайратини ривожлантириш, унга ишонч кўзи билан қараб, уни коллективга нисбатан ишонч ва муҳаббат руҳида тарбиялаш лозим бўлади. Бунда раҳбарларнинг роли беҳиҳоя каттадир.

Раҳбар фақат ишлаб чиқариш планларининг бажарилиши учунгина эмас, балки бутун коллективнинг, унинг ҳар бир аъзосининг тарбияси ва тақдири учун ҳам жавобгардир. Чунки меҳнат ва онглилик бир-бири билан узвий боғлиқдир.

Партиямиз XXIII съездининг қарорларида хўжалик раҳбарларининг тажрибали тарбиячи, чуқур билимли, ижтимоий манфаатни кўзловчи киши бўлиши лозимлиги алоҳида уқтирилди.

«Юлдуз» тикув фирмаси коллективининг раҳбари Ҳ. Абдуллаева ташкилотчилик ва сиёсий қобилияти билан коллективда ҳурмат қозона олган. Унинг юксак ҳурматга сазовор бўлишига қўлидаги фазилатлари ҳам сабаб бўлган. Ҳ. Абдуллаева софдил, камтар ва хушмуомалалиги учун кўпчилик уни «онахонимиз» деб атайди.

Ҳ. Абдуллаева коллективда ҳеч вақт тиниб-тинчимайди. Масалаларни ҳал қилишда кўпчилик фикрига таянади, янгилик ва яхши таклифларни қўллаб-қувватлаш билан бирга ишлаб чиқаришни такомиллаштириш ишида ўзи ҳам актив қатнашади. Шахсан ўзи ижодий ташаббускорлик кўрсатиш билан бирга бутун коллективни янгилик ва илғор методлар сари ундайди, кишиларни меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашга интилади.

Коллектив — янги, коммунистик маънавий қиёфага эга бўлган кишиларни тарбиялаш мактабидир. Коллектив ҳар бир шахс тўғрисида ғамхўрлик қилади, уни ўқитади, ўргатади, унда давлат ва жамоат олдидаги бурчни сезиш, шахсга, улуғ адиб ва чинакам инсон Максим Горький айтганидек, бош ҳарф билан аталувчи Инсон бўлиш йўлини кўрсатиб беради.

Кишиларни коллективда ва коллектив орқали тарбиялаш шунчаки шиор бўлиб қолмай, балки мамлакатимизда коммунизм қуриш талаби заминида ётувчи қонуният бўлиб, меҳнаткашларни тарбиялаш ҳозирги вақтда давлат аҳамиятига молик вазифалардан биридир.

Коллектив тарбиявий таъсир кўрсатувчи куч бўлмоғи учун аввало интизомни мустаҳкамлаш, тарбиялашнинг энг зарур воситаси бўлган социалистик мусобақани кенг авж олдириш, танқид ва ўз-ўзини танқидга кенг йўл очиб бериш керак. Озчиликнинг кўпчиликка бўйсуниши методини кенг қўлланиш ҳам коллективнинг тарбиявий роли ва таъсирини оширади, ҳар бир аъзонинг активлиги ва ташаббускорлигини кучайтиришга замин яратади, унинг шахсий майлини сақлаб қолиш билан бирга жамият олдидаги бурчини бажаришга ундайди.

Юқорида қайд этилган методлардан фойдаланиш аввало, ҳар бир шахсда коммунистик дунёқарашни шакллантиришни биринчи галдаги вазифа деб билиш коллективнинг тарбиявий ролини тағин ҳам оширади. Коллектив интизомли ва талабчан тарбиячи ҳамда одил судьядир, принципиал, ғамхўр ва доно маслаҳатчидир.

Ҳамжиҳат коллективда ҳар бир киши шахсий ва ижтимоий манфаатлар бирлигини тушуниб, коммунизм қуриш ишида ўз ижодий фаолиятини тўла-тўкис намоён қилади. Коллектив ҳар бир шахс билан қанчалик яқиндан боғлиқ бўлса, инсон ҳақида қанчалик кўп ғамхўрлик қилса, меҳнат қилиш мажбурияти ўша шахснинг шунчалик эҳтиёжига айланади, унда юксак маънавий фазилатларнинг шаклланишига ёрдам беради.

Меҳнат — ҳар бир киши қадрқимматининг мезонидир. Коллектив эса шу меҳнат жараёнида ташкил топган ҳамжиҳат уюшма ва тарбия мактабидир. Меҳнат коллективи коммунистик жамият қурилишида шахснинг ҳар томонлама ва гармоник тарзда камол топишида биринчи даражали аҳамиятга эгадир. Ҳар бир кишининг меҳнат фаолияти социалистик коллективда, биргалашиб меҳнат қилиш жараёнида тарқиб топар экан, коллективнинг энг асосий вазифаларидан бири жамият аъзоларини меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашдан иборатдир. Шундай экан, ҳар бир корхона ва муассасада, колхоз ва совхозда, олий ва ўрта махсус ўқув юртида, мактабда, шунингдек аҳоли яшайдиган пунктларда уюшган коллективларни кўплаб вужудга келтирайлик, уларнинг янги кишини тарбиялаш соҳасидаги фаолиятини ҳар томонлама кучайтирайлик.

Х. ШАЙХОВА,
фалсафа фанлари кандидати.

ҲАМЗА ХОТИРАСИ

Шу кунларда шоир ва драматург, композитор ва жамоат арбоби Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг 80 йиллиги муносабати билан республикамизнинг кўп жойларида адабий кечалар, йиғилишлар бўлиб ўтмоқда. Кунқеча Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг мажлислар залида ана шу ўлмас ном эгасининг туғилган кунига 80 йил тўлиши муносабати билан йиғилиш бўлиб ўтди. Филология фанлари доктори Салоҳиддин Мамажонов Ҳамзанинг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида сўзлаб берди.

А. ЮСУПОВ.

АНЪАНАЛАРИМИЗ

КАТТАҚЎРҒОНДА НАВРЎЗ БАЙРАМИ

Халқимизнинг анъанавий баҳор байрами — Наврўзни каттақўрғонликлар қизғин, сермазмун нишонлашга аҳд қилишган. Наврўз куни маҳалла клубларида ва хушҳаво жойларда байрам дастурхонлари ёзилади. Қўшни маҳаллалардан меҳмонлар келади.

— Район Маданият уйининг созанда-хонандалари Ватан, баҳор, севги қўшиқларини айтишади, — дейди Каттақўрғон район маданият бўлимининг бошлиғи И. Абдуллаев, — концерт орасида қизиқарли суҳбатлар ўтказилади. Калинин ва А. Мўминов маҳаллаларида 2 мингдан ортиқ кўчатлар ўтқазилади.

Орадан бир неча йил ўтгач, шаҳар кўчалари, маҳаллалардаги мева кўчатлари, гулларнинг яшнаганини кўриб, одамлар:

— Бу кўчатлар Наврўз куни экилган деб эслашади.

И. ОДИЛОВ,
Т. САНОҚУЛОВ.

СОВЕТ ЧЕГАРАЛАРИДАН ҚЎЛИНГНИ ТОРТ!

Хитойлик бузғунчилар ниятларига ета олмайдилар! — деган сўзлар маочиларнинг янги иғвогарлигига қарши Ўзбекистон пойтахтида ўтказилаётган норозилик митингларида қайта-қайта такрорланмоқда.

Биринчи пайафзал фабрикасининг беш юздан ортиқ ишчи ва хизматчиси ўзларининг маданият саройига тўпландилар. Мажлис аҳли ишчи Карима Алимованинг: ҳар бир совет ишчиси Ватан ҳимояси учун ҳамма ишни қилишга тайёр деган сўзларини маъқуллаб кутиб олди.

Бизнинг халқимиз ўз бирлигининг кучини, ўзининг жипслашганлигини ва коммунизм ишига садоқатини неча марталаб кўрсатган, — деди илғор ишчи. Душманлар бу кучнинг зарбасига неча марталаб дуч келганлар. Пекинлик авантюристлар ҳам шуни билиб қўйсинларки, биз чегараларимизнинг бузилишига чегарачиларимизнинг қони тўкилишига ортиқ йўл қўймаймиз.

Тошкент медицина институтининг доценти С. А. Долимов митингда сўз олиб, Совет Иттифоқи чегарасида қонли можаролар чиқараётган Мао Цзэ-дун тўдасига лаънат айтди. Нотиқ барча медиклар номидан гапириб, Хитой безориларининг хуружларини мардонавор даф қилаётган совет жангчиларининг довюракликларига қойил бўлганлигини изҳор қилди.

Тошкент меҳнаткашларининг коллективлари митингларда қабул қилаётган резолюцияларда Ватанимиз қудратини ўз меҳнатимиз билан янада мустаҳкамлаймиз, деб жонажон партия билан Совет ҳукуматини ишонтирмоқдалар. (ЎзТАГ).

ДАЛА ИШЛАРИНИ КУЧАЙТИРАЙЛИК!

Ўзбекистон ССР областларида баҳорги экиш учун ер ҳайдаш, баҳорги дон ва беда экишнинг бориши тўғрисида 1969 йил 21 мартга бўлган

МАЪЛУМОТ

(минг гектар ҳисобида)

(Биринчи стун—областлар; иккинчи стун—ер ҳайдаш бўйича планнинг бажарилиш процентн; учинчи стун—шу жумладан бир кунда ҳайдалган майдон; тўртинчи стун—баҳорги дон экиш бўйича планнинг бажарилиш процентн; бешинчи стун—шу жумладан бир кунда экилган майдон; олтинчи стун—беда экиш бўйича планнинг бажарилиш процентн; еттинчи стун—шу жумладан бир кунда экилган майдон).

Бухоро	87,5	0,06	5,0	0,39	2,5	0,17
Тошкент	83,6	0,67	0,3	0,12	0,2	0,02
Сирдарё	80,8	0,14	0,7	0,11	—	—
Қашқадарё	75,8	0,55	6,3	1,44	22,3	—
Сурхондарё	71,2	1,59	16,4	1,24	34,1	0,73
Наманган	59,5	0,10	—	—	24,4	0,32
Самарқанд	51,7	0,17	3,8	3,29	9,6	0,80
Андижон	45,4	—	1,7	0,02	23,8	0,51
Фарғона	16,5	0,75	—	—	38,1	0,40
ҚҚ АССР	15,5	—	—	—	—	—
Хоразм	—	—	—	—	—	—
Республика бўйича	55,5	4,03	4,1	6,61	11,1	2,95

Ўзбекистон ССР областларида шўр ювишнинг бориши тўғрисида 1969 йил 21 мартга бўлган

МАЪЛУМОТ

(минг гектар ҳисобида)

(Биринчи стун—областлар, иккинчи стун — шўри ювилиши зарур бўлган майдон; учинчи стун—шўри ювилган майдон, тўртинчи стун—шу жумладан бир кунда шўри ювилган майдон; бешинчи стун—планнинг бажарилиш процентн)

САМАРҚАНД	3	3,4	0,9	113
СИРДАРЁ	59	59,3	—	100
Наманган	30	18,3	0,7	61
Қашқадарё	11	2,9	0,1	26,4
Бухоро	220	56,2	5,9	25,6
Андижон	9	1,9	0,3	21,2
ҚҚ АССР	385	78,3	3,3	20,3
Тошкент	1	0,2	—	20
Фарғона	149	28,4	2	19
Хоразм	462	82,8	9,8	17,9
Сурхондарё	23	—	—	—
Республика бўйича:	1352	331,7	23	24,6

УЛУҒБЕК ТУҒИЛГАН КУННИНГ 575 ЙИЛЛИГИГА

СЎНМАС ЮЛДУЗ

Т. Н. ҚОРИ-НИЕЗИЙ,
Академик, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони

Бугун — 22 мартда улуғ ўзбек олими, Самарқанд астрономия мактабининг асосчиси Улуғбекнинг туғилганига 575 йил тўлди. Олимнинг асли номи Муҳаммад Тарағай бўлса-да, аммо у ўзининг фавқулодда самарали фаолияти туфайли «Улуғ» лақабига сазовор бўлиб, кейинча бу лақаб «бек» қўшимчаси билан унинг номига айланиб кетган. Ҳақиқатан ҳам бу ҳодиса тасодифий бўлмай, балки олимнинг ҳаёти ва жаҳон фанига қўшган улкан ҳиссаси унинг улуғлигидан далолат беради.

Бироқ ўзбек халқининг маданий ва илмий мероси, жумладан Улуғбекнинг илмий ижоди асрлар мобайнида чанг босиб ётган эди. Фақат партиямизнинг ленинча миллий сиёсати туфайли халқимизнинг маданий ва илмий меросини ўрганишга кенг шарт-шароит вужудга келди ва Совет ҳокимияти йилларида олиб борилган марксча-ленинча илмий тадқиқот ишлари натижасида у мерос ялтиллаб бутун жаҳон халқлари олдида намоён бўлди.

Ўзбек халқи, Совет Иттифоқидаги бошқа халқлар сингари бутун инсоният тарихи давомида фан ва маданият соҳасида эришилган муваффақиятларни ўрганади ва бу меросни қайта ишлаб, унинг энг яхши томонларини танқидий равишда ўзлаштириб, ўзининг шаклан миллий, мазмунан социалистик маданиятини яратади ва ривожлантиради.

Ўрта Осиё энг қадим замонлардан бери одамзод яшаб келаётган жойлардан, кишилик маданиятининг энг азалий ўчоқларидан биридир. Бу ердаги кўпдан-кўп моддий маданият ёдгорликлари шундан далолат беради.

Ўрта Осиё халқлари энг қадим замонлардан бери Хитой, Ҳиндистон, Эрон, Сибирь, Шарқий Европа, Кавказ, Ўрта денгиз қирғоқларида яшовчи халқлар билан савдо ва маданий алоқада бўлганлар. Бу алоқалар фақат шу мамлакатлардагина эмас, балки шу билан бирга, бутун дунёда ҳам фан ва маданиятнинг ривожланишига самарали таъсир этди.

Маълумки, ўз вақтида араб тили халифаликдаги турли тилларда сўзлашувчи халқлар ўртасида маданий алоқа воситаси бўлиб, шу билан бирга, у давлат тили ва фан тилига айланган эди. Халифаликка қараган барча халқлар, жумладан, Ўрта Осиё халқлари ўз асарларини араб тилида ёзар эдилар. Шунинг учун эски буржуазия адабиётларида «араб маданияти» ибораси билан юритилган маданият, аслида араблар, форслар, ўзбеклар, тожиклар, туркманлар, озарбайжонлар ва шунингдек бошқа халқлар томонидан яратилган ҳамда бир-бири билан ўзаро таъсирда бўлган ўрта аср маданиятидан ташкил топган эди.

Ҳар қандай тарихий шахснинг жаҳон майдонида пайдо бўлиши ҳеч вақт тасодифий бўлмай, балки унинг ижоди маълум мерос ва маълум замин асосида вужудга келади. Шунинг каби Улуғбек ижодининг замини ҳам табиий, тасодифий эмас.

IX асрнинг иккинчи ярмида, шиддатли синфий кураш авж олган бир шароитда араб халифалиги емирила бошлади. Халифалик негизида Ўрта Осиё ва Хуросонда IX-X асрларда дастлаб Тоҳирийлар, сўнгра Сомонийлар давлати майдонга келди. Сомонийлар даврида Мовароуннаҳр қарийб бир аср давомида ташқи босқинчилар ҳужумларидан ҳоли бўлди, натижада мамлакат хўжалиги ва маданияти бир мунча ривож топди.

Қишлоқ хўжалиги, кон саноати ва ҳунармандчиликнинг ривожланиши, шунингдек, шаҳарларнинг ўсиши, ташқи ва ички карвон савдосининг, айниқса, Ўрта ва Яқин Шарқ билан қилинадиган савдонинг авж олишига имкон берди. Ўрта денгиз қирғоқларидаги мамлакатлардан то Яқин Шарқ ва Хитойгача чўзилган карвон йўллари, Мовароуннаҳр устидан ўтар эди. Шунингдек, Мовароуннаҳр ва Хоразм билан Волга бўйидаги Булғор ва Рус давлати ўртасида ҳам савдо-сотиқ ривожланган эди.

X асрнинг охирида Сомонийлар ҳукмронлиги тамомила бўшашиб кетди. Хуллас, бундан кейинги, яъни XI асрнинг биринчи ярмида содир бўлган ўзгаришлар, бу даврнинг ижтимоий-иқтисодий шароити—феодал тузумнинг тез ривожланиши, синфий кураш ва бу курашнинг мамлакат мустақиллиги йўлидаги кураш билан қўшилиб кетиши, ҳунармандчилик ва савдонинг ривожланиши—фан ҳамда маданиятнинг бир қадар илгари силжиши учун маълум даражада имконият яратиб берди.

Бир қанча улуғ олимларнинг ижодий фаолияти худди ана шу даврга тўғри келади. Булардан астрономия фанига алоқаси бўлган олимлар билангина чегараланган ҳолда, мисол тариқасида қуйидагиларни кўрсатиш мумкин: хоразмлик машҳур Абу Райҳон Беруний, Муҳаммад ибн Аҳмад Хоразмий, Абу Абдулла Жайҳуний, Шараф-аз Замон Тоҳир Марвазий, Абу Маҳмуд Хўжандий, Абу Саҳл Кухий, Абубакр Ҳосиби Кархий, Абу Абдулла Баттоний Абу Яҳъё Марвазий, Абдулфатх Саид бин Хафиф Самарқандий, Абу Наср бин-Ироқ, Абулвафо Бўзжоний; Абу Ҳасан бин-Аҳмад Насавий, Умар Хайём ва бошқалар. Бу олимларнинг деярли ҳаммаси Ўрта Осиё халқларининг фарзандларидир.

Афсуски, буларнинг ижоди устида тўхташга газета саҳифаси мусоид этмайди. Шунинг учун биз бу ерда мисол тариқасида Берунийнинг астрономияга оид баъзи ишлари устида қисқача тўхтаб ўтамиз. Масалан, «Астрономия калиди», «Қуёш ҳаракатининг тадқиқи», «Ой ҳақида рисола», «Жадвали Масъудий» ёки бошқа таъбир билан «Масъуд қонуни», «Астролябия ҳақида рисола», «Планисфера ҳақида рисола» ва бошқалар. Булар орасида «Масъуд қонуни» алоҳида диққатга сазовор бўлиб, у замонасининг ўзига хос астрономик энциклопедияси саналади.

БЕРУНИЙ Ҳиндистонда баланд тоққа чиқиб, ўша ердан уфқнинг пасайишини ўлчади, сўнгра шу бурчак ва баландлик ёрдами билан ернинг радиусини ва унинг айланасини ҳисоблаб чиқди. Беруний ҳисобининг натижаси ҳозирги замонникига яқиндир. Берунийнинг илмий жасорати Қуёш системаси тузилишининг асосий масаласини текширишда айниқса яққол кўзга ташланди, яъни бу тўғридаги геоцентрик ва гелиоцентрик системалар тушунчаси тенг ҳуқуқга эга, деган дадил хулосага келди. Бу эса ўша замон учун фанда қўйилган ғоят жасоратли, революцион қадам эди.

XIII асрнинг биринчи чорагида ҳаммаёқни вайрон қилиб, қийратиб ташлаган мудҳиш Чингизхон ҳужуми, шунингдек ундан кейин Чингизхон авлодларининг орасида бир-бирлари билан ҳокимият талашиб бир ярим аср давом этган қонли урушлар натижасида мамлакатнинг хўжалиги вайрон бўлган, фан тушкунликка юз тутган эди. Бироқ ана шу фалокатли урушлардан эсон-омон қолган олимлар бу оғир шароитда ҳам қўлларидан келганча ишларини давом эттирдилар.

Узоқ вақт давом этган турли сиёсий-иқтисодий воқеалардан кейин, ниҳоят Темур давлати барпо бўлади ва унинг вафотидан(1405) сўнгра феодаллар ўртасида тўрт йил давом этган олағовурдан кейин, ниҳоят 1409 йилда Темурнинг ўғли Шоҳруҳ иккита мустақил давлат тузишга муваффақ бўлади. Буларнинг бири—пойтахти Ҳирот шаҳри бўлган Хуросон давлати бўлиб, унга Шоҳруҳнинг ўзи бошчилик қилади, иккинчиси — пойтахти Самарқанд бўлган Мовароуннаҳр давлати бўлиб, унда Шоҳруҳнинг ўғли Улуғбек бошлиқ бўлади.

Улуғбекни, бобоси Темур каби ҳарбий юришлар қизиқтирмас эди ва мамлакат хавфда қолган ҳоллардагина у тегишли чора кўрарди. Улуғбек ўз атрофига олимлар ва шоирларни тўплаб, фан, адабиёт ва санъатнинг тараққий қилишига кенг йўл очиб берибгина қолмай, балки илм-фаннинг равнақи йўлида бевосита ўзи меҳнат қиларди.

Фан, адабиёт ва санъатнинг машҳур намояндаларидан Мавлоно Нафис, Лутфилло Ҳофизи Абру, Сирожиддини Басотийи Самарқандий, Хаёлийи Бухорой, Бадахший, Дурбек, Саккокий, Лутфий ва бошқа кўпгина фан ва маданият арбоблари Улуғбек даврида яшаган ва ижод қилган.

ТЕМУР давридаги бинокорлик ишлари Улуғбек даврида ҳам давом этади. Лекин унинг йўналиши бошқача бўлиб, Улуғбек кўпроқ маданий ва илмий муассасалар қуриш билан шуғулланади. Масалан, у Бухорода, Ғиждувонда, Самарқандда мадрасалар солиб, илму-фаннинг ривожланишига катта аҳамият берган. Бу мадрасалар орасида Улуғбекнинг, айниқса, Самарқанддаги мадрасаси алоҳида диққатга сазовордир. Мадрасанинг пештоқи юлдузлар билан тўла осмонни тасвир қилади. Бу ҳол мадрасада ўқиладиган фанлар орасида астрономияга айрим аҳамият ва фахрий ўрин берилганлигидан далолат беради. Мадрасада Улуғбек билан бирликда ва унинг раҳбарлиги остида Мавлоно Муҳаммад Хавофий, Салоҳиддин Мусо Қозизода, Ғиёсиддин Жамшид каби йирик олимлар дарс берганлар ва илмий-тадқиқот ишлари билан машғул бўлганлар.

Улуғбекнинг астрономияга рағбати ҳамда унинг мадрасасида бу соҳада муваффақият билан олиб борилган ўқув ва тадқиқот ишларининг ривожланиши натижасида олимда энг такомиллашган асбоблар билан жиҳозланган обсерватория қуриш фикри туғилади. Ниҳоят, мадрасанинг таъсисидан тўрт йил ўтгандан кейин бу фикр амалга ошади: Самарқандда астрономик обсерватория қурилади. Бобирнинг айтишига қараганда обсерваториянинг биноси катта, уч ашёнали жуда баланд, ғоят даражада ҳашаматли бўлган.

Обсерваториянинг асосий асбоби фавқулодда катта бўлиб, унинг диаметри 80 метрдан ортиқдир. Бундай катта масштабдаги обсерватория ер юзида ҳеч қаерда бўлмаган. Шуниси диққатга сазоворки, секстант деб аталган асосий асбобнинг катталигини белгилашда Самарқанд астрономлари ўз вақтида фавқулодда мураккаб бўлган илмий масалани жуда усталик билан ечганлар, яъни, улар масаланинг оптимал вариантини топганлар ёки бошқача қилиб ифода қилганда — чексиз кўп имкониятлардан идеал вариантини топганлар ва у вариант кузатиш учун инсон кўзи қувватининг энг сўнгги имкониятига асосланган!

Улуғбекнинг зеҳни, унинг заковати, шахсияти, фавқулодда қуввати, муҳофизаси тўғрисида жиддий факт ва далиллар мавжуддир. Бу ерда шуни айтиш кифоя қиладики, машҳур муаррих Давлатшоҳнинг айтганидек: «Улуғбек олимликнинг юксак даражасига эришди ва ҳодисалар моҳиятини чуқур англади... Геометрия соҳасида у, Эвклидга, астрономия соҳасида — Птолемейга ўхшаган эди. Олимларнинг ва донишмандларнинг якдиллик фикрларича, Ислом даврида ҳатто ундан ҳам илгари, Искандари Зулқарнайннинг вақтидан бошлаб ҳозиргача ҳукумат тахтида Улуғбек каби олим бўлмаган эди».

БУЮК олим раҳбарлигидаги обсерваториянинг ютуқлари, Улуғбек ва унинг илмий ходимларининг тадқиқот ва кузатиш натижалари, яъни Улуғбек астрономик мактабининг эришган муваффақиятлари жаҳон фани хазинасида муҳим ўрин тутади. Бу мактабнинг кўп йиллик самарали меҳнат натижаси бўлган илмий тадқиқот ишлари «Зиччи Улуғбек» ёки «Янги астрономик жадваллар» номи билан машҳурдир.

Астрономияда катта роль ўйнайдиган турли ўзгармас миқдорлар ва планеталар ҳаракати фавқулодда аниқлик билан белгилангандир. Ҳолбуки, кузатиш фақат оддий кўз воситаси билан бажарилган, чунки Улуғбек даврида ҳали телескоп кашф этилмаган эди. Юлдузларнинг осмондаги ўрнини аниқловчи миқдорлар каталоги астрономияда катта аҳамиятга эгадир, чунки у миқдорлар осмондаги жисмларнинг ҳаракатини ўрганишда муҳим роль ўйнайди. Эрамиздан аввалги иккинчи асрда яшаган машҳур юнон астрономи Гиппархдан кейин юлдузларнинг энг пухта каталогини тузган астроном Улуғбек саналади. Бу эса фавқулодда катта ва ғоят машаққатли меҳнат талаб қилган. Улуғбекнинг юлдузлар каталоги ўз ичига 1018 юлдузни олади. Унинг муҳим қиммати шундаки, бу каталог кўп йиллар мобайнида асосан Самарқанд обсерваториясида бевосита бажарилган кузатишлар натижасида тузилган.

Улуғбекнинг юлдузлар каталоги 1665 йилда Оксфордда, 1767 ва 1843 йилларда Лондонда, астрономик жадвалларга оид муқаддимаси эса 1853 йилда Парижда ва юлдузлар каталоги яна 1917 йилда Америкада босилиб чиқди. Бу жадваллар, айниқса, Шарқ мамлакатларида, жумладан, Арабистонда, Эронда, Ҳиндистонда, Хитойда жуда ҳам машҳур бўлган. Хуллас, Улуғбек астрономик жадвалларининг донғи бутун ер юзига тарқалган. Аммо Улуғбек илмий меросининг мукаммал, пухта, атрофлича ўрганилиши, кўп асрлардан бери ечилмай қолган бир мунча муҳим муаммолар фақат совет даврида ишланди. Бу эса партиямиз ленинча миллий сиёсатининг муҳим ютуқларидан биридир.

Улуғбекнинг фаолияти ҳамма вақт реакцион руҳонийларнинг таъқибида бўлиб, уларнинг олимга қарши юритган иғволари кундан-кун кучайиб боради. Ниҳоят, Улуғбекнинг ўғли Абдуллатиф руҳонийларнинг ва умуман, Улуғбек душманларининг иғволари таъсири остида отасини ўлдирмоқчи бўлади. Буни амалга ошириш учун реакцион руҳонийлар томонидан хоинона план тузилади. Улуғбекдан яширин суратда унинг устидан «суд» бўлиб, олимни ўлдириш учун фатво берилади, яъни шариатга мувофиқ қилиб «асос» тузилади. Лекин бу фатвога руҳонийларнинг деярли ҳамма вакиллари имзо қўйганлари ҳолда, Шамсиддин қози ғайриқонуний ҳукмга қарши чиқиб, имзо қўймайди. Шунга қарамай, 27 октябрь 1449 йилда, келишилган план бўйича, Улуғбек хоинона ўлдирилади.

1941 йилда биз Самарқанддаги Темур мақбарасидаги Улуғбек қабрини очган эдик. Ўтказилган муфассал тадқиқотлар олимнинг қандай ўлдирилганлигини ва бир мунча муҳим тарихий маълумотларни яққол тасдиқлади.

УЛУҒБЕК ўлдирилгандан кейин феодаллар ўртасидаги фожиали ўзаро урушлар жуда ҳам кучайиб кетади. Реакция устун чиқади. Абдуллатиф руҳонийлар ва феодал аристократларнинг ишончли ҳомийси эди. Халқ бошига янада оғир кулфатли кунлар тушади, чунки Абдуллатиф мустабид режим ўрнатади, ўз рақибларини шафқатсизлик билан бостиради. Халқнинг турли табақалари орасида қарама-қаршилик зўраяди ва синфий кураш кучаяди. 1450 йил 5 майда бўлган ҳарбий фитна натижасида Абдуллатифнинг ўзи ҳам ўлдирилади. Унинг кесилган калласи Самарқанддаги Регистон майдонида Улуғбек мадрасасининг пештоқига осиб қўйилади.

Натижада илгари Улуғбек вақтида Самарқандда яшаб турган маданий ҳаёт аста-секин сўниб боради, реакция тантана қилади. Бирмунча фан ва маданият арбоблари Ҳиротга, Султон Хусайннинг саройига кетишади.

Аҳволнинг оғирлигидан Улуғбек обсерваторияси моддий жиҳатдан ёрдамсиз қолади. Бунинг устига, реакцион руҳонийлар уни ҳаробага айлантиришга уриниб, обсерваториянинг мармар тошларини ва ғиштларини бузиб олишга ва уларни бошқа биноларга ишлатишга рухсат беради. Натижада XVI асрнинг бошларида обсерватория вайрона ҳолга келиб, қарамсиз қолади.

Улуғбекнинг таъқиб қилиниши ва хоинона ўлдирилиши тасодифий эмасдир. Башарият тарихида ҳамма вақт реакцион ва прогрессив кучлар орасида кураш давом этиб келади. Масалан, Беруний, Абу Али ибн Сино, Алишер Навоий, Носир Хисров каби Ўрта Осиёнинг машҳур олимлари ва мутафаккирлари, шунингдек, Европанинг Жордано Бруно, Галилей, Коперник каби йирик олимлари ҳамма вақт реакцион руҳонийлар томонидан таъқиб қилиниб, сарсонликда умр кечирганлар. Шунинг учун Улуғбекнинг хоинона ўлдирилиши реакцион ва прогрессив кучлар орасидаги курашнинг ўша вақтда кескин тус олганини ёки умуман айтганда синфий жамиятнинг, жумладан, феодализм иллатларининг қонуний оқибатидир.

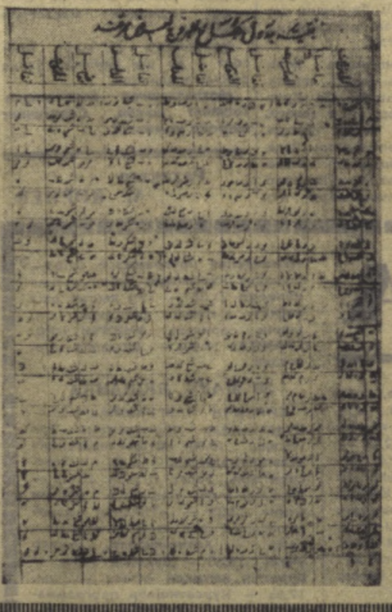

Чапдаги суратда: Улуғбек жадвалининг фото нусхаси.

1941 йил. Бир группа совет олимлари томонидан Улуғбек қабрини очиш ва уни ўрганиш пайти (ўнгдаги сурат).

ҚЎЗИЛАТИШНИ ҚАНДАЙ ЎТКАЗАМИЗ

Сўз илғор чорвадорларга

Совхозимиз қоракўлчиликка ихтисослаштирилган. Яйловларимиз ҳам шунга мос, серўт. Бу ерларда қоракўл қўй ва қўзилар иштаҳа билан ейдиган шувоқ яхши ўсади. Чўпон-чўлиқларимиз совлиқ ва қўзиларни ёзда жазирама иссиқдан, қишда эса қора совуқдан, қор-бўронлардан сақлаш йўлларини яхши билишади. Совлиқларнинг бола ташлашига, ўпкаси шамоллаб, турли касалликларга чалинишига, нобуд бўлишига сира йўл қўйишмайди. Секин ҳайдаб ўтлатишади. Вақтида дам олдиришади, суғоришади. Чўпон чўлиқларимиз ва барча чорвадорларимизнинг ана шундай уддабуронлиги, ишбилармонлиги туфайли чорва моллар сони йил сайин кўпаймоқда. Хўжалигимиз бойлиги ошмоқда. Давлатга кўплаб қоракўл тери, гўшт ва жун етказиб берилмоқда. Насл учун қўзи қолдириш планлари ҳар йили ортиғи билан бажарилятти.

Хўжалигимиз ўтган йили айниқса катта муваффақиятларга эришди. Бултур давлатга 587 тонна гўшт, 22 минг 500 дона қоракўл тери, кўп миқдорда жун сотилди. 37 минг бош совлиқнинг ҳар юзтасидан ўртача 118 тадан қўзи олинди. Совхоз чорвачиликдан катта фойда кўрди. Қишда молларга едириш учун 8500 тонна дағал хашак, 9 минг тонна арпа тайёрлаб қўйилди. Ўзимизда экиб етиштирилган 15 минг гектар майдондаги ғалла сомони ҳам қишлов жойларига вақтида ташиб келтирилди. Совлиқларнинг ҳаммаси сунъий усулда урчитилди. Қўралар, ертўлалар ва бошқа чорвачилик бинолари, чўпон-чўлиқларнинг турар-жойлари, хашак майдалайдиган машиналар, ем аралаштирадиган ва буғлайдиган асбоб-ускуналар ёз бошидаёқ ремонт қилиб қўйилган эди. Шу тариқа қишга пухта тайёргарлик билан кириб борилди.

Лекин қиш қишлигини қилди. Совхозимиз моллари қишлайдиган Кўкбулоқ яйловида ҳам қор қалин бўлди. Қўйлар даладан ризқини топиб ея олмайдиган, ҳатто тузук юра олмайдиган бўлиб қолди. Аммо бу оғир аҳвол мард чорвадорларимизнинг иродасини заррача букмади. Ҳеч ким саросимага тушмади. Ҳамма ўз постида маҳкам турди. Фермаларнинг, отарларнинг ходимлари кечани кундузга улаб ишлашди. Қаттиқ совуқ бўлган кунларда қудуқлардан сувни ҳам қўлда ташиб беришга тўғри келди. 12 та хашак майдалайдиган «ДКУ-1,2» ва «ИГК-30» машиналари тинимсиз ишлатилди. Хашак майдаловчилардан Ҳайитмурот Қалбеков, Шакар Ўринов ва бошқалар айниқса маҳорат кўрсатиб меҳнат қилишди. Озуқанинг тўйимлилигини ошириш ва молларнинг нушхўрд чиқармаслигига эришиш мақсадида майдаланган дағал хашакнинг ҳар бир тоннасига ўртача 300 килограммдан концентрат аралаштириб ва буғлаб берилди.

Маълумки, баҳорда туғилган қўзилар, айниқса бўғоз совлиқлар бир жойда узоқ ётса оёқлари увишиб, турганда юраолмай қолади. Ҳатто еган озуқасини ҳам ҳазм қилолмайди. Бунинг натижасида моллар ҳар хил касалликларга дучор бўлиши мумкин. Буни чорвадорларимиз обдон тушунишади. Улар бу соҳадаги тажрибасини қишда кўпроқ ишга солишди. Чўпон-чўлиқлар қўй-қўзиларни вақти-вақти билан ўрнидан қўзғатиб, қўраларда у ёқ-бу ёққа юргизиб туришди. Бу билан молларнинг терлашига ҳам йўл қўйилмади. Ҳаво ҳарорати озгина кўтарилган кезларда қўраларнинг эшиклари очиб қўйилди.

Совхозимизда олий ва ўрта махсус маълумотли 8 та зоотехник, 7 та ветеринария техниги бор. Улар чўпон-чўлиқлар билан бир қаторда оёққа туришди. Бу мутахассислар бош зоотехник Турсунқул Рустамов, бош ветеринария врачи Эшмирза Туробов ўртоқларнинг раҳбарлигида ўзлари бириктирилган отарлардаги чорва молларини деярли ҳар куни бирма-бир кўздан кечириб, соғлиғини, қандай парвариш қилинаётганлигини, қўраларнинг озодалигини, ҳавосининг тозалигини, озуқанинг тўйимлилигини текшириб боришди.

Мана баҳорга ҳам чиқиб олдик. Шуниси қувончлики, бирор бош мол нобуд бўлмади. Ҳамма қўй-қўзиларимиз айниқса, совлиқларимиз тетик. Совхозимизнинг чорвадорлари шуни ҳисобга олиб аввалги мажбуриятларини қайта кўриб чиқдилар. Ҳар юз бош совлиқдан камида 124 тадан қўзи, ҳар бош қўйдан ўртача 3,2 килограммдан жун қирқиб олишга, давлатга 23 минг дона қоракўл тери, 600 тонна гўшт, 160 тонна жун топширишга ваъда қилинди. Абдулла Ҳамроев, Абутолип Бекмирзаев, Мамадиёр Каримов, Эгам Турдиев ўртоқлар бош чўпонлик қилаётган отарларнинг чорвадорлари ҳар юз бош совлиқдан 150-160 тадан қўзи олишга сўз беришди. Бизнинг отаримиздаги чўпон-чўлиқлар ҳар юз бош совлиқдан 170 тадан қўзи олишга ваъда бериб, районимиздаги Ленин номли совхознинг бош чўпони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Абдуназар Умаров, «Ғозғон» совхозининг бош чўпони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Норбой Эргашев, «Қизилча» совхозининг бош чўпони, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати, республикада хизмат кўрсатган чорвадор Турсуной Авезова билан мусобақалашди.

Ҳозир совхозимиз чорвадорларининг диққат-эътибори қўзилатишни яхши ўтказишга қаратилган. Қўзилатиш вақтида совлиқларга бериш учун бир минг тонна дағал хашак, 200 тонна арпа сақлаб қўйилган. Совлиқларни қўзилатишдан олдин ва қўзилаганидан кейин 3-4 кун сақлаш ва ёш қўзиларни асраш учун 63 та иссиқ уй ремонтдан чиқарилган, 82 та қўзилатиш пункти жиҳозлантирилди.

Бизда чорвачиликка оз маблағ сарфлаб, кўпроқ фойда олиш мақсадида озуқани асосан хўжалигимизда етиштиришга алоҳида эътибор берилятти. Шуни кўзлаб кузда 13 минг 500 гектар ерга дон экилди. Баҳорда яна 550 гектар майдонга дон экиш мўлжаллаб қўйилди. Шу кунларда бу ерлар ҳайдалмоқда.

Ташаббускор, ваъдасига вафодор коллективимиз КПСС Марказий Комитетининг 1968 йил октябрь Пленуми ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг XIV пленуми қарорларидан бениҳоя руҳланган ҳолда астойдил меҳнат қилиб, ўз ютуқларини кўпайтираверади, моллар наслини тобора яхшилайди, улуғ доҳиймиз В. И. Лениннинг туғилган куннинг юз йиллигини давлатга чорвачилик маҳсулотлари етказиб бериш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини ҳамма турлари бўйича бажариш билан нишонлайди.

Н. НУРАЛИЕВ,
Самарқанд область, Нурота районидаги 2-«Қўшработ» совхозининг бош чўпони, СССР Олий Советининг депутати.

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

РЕСПУБЛИКА МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

Бундан беш йил муқаддам 1964 йил 21 мартда Москвада Совет Иттифоқи билан Яман Араб республикаси халқлари ўртасида дўстона муносабатларни мустаҳкамлашнинг энг асосий омилларидан бири бўлиб қолган ҳужжат имзоланган эди. Иқтисодий ва техникавий ҳамкорлик тўғрисидаги битим Яман халқига республика режимини ва ёш давлатнинг халқаро миқёсдаги мавқеини мустаҳкамлабгина эмас, балки шунингдек ҳаётнинг ҳамма соҳаларидаги қолоқликни бартараф этишга катта мадад берди.

Яман Араб Республикаси қишлоқ хўжалигини юксалтиришга катта эътибор бермоқда, бу соҳада ҳам Совет Иттифоқи ёш республикага жиддий ёрдам бермоқда. Бу эса Яман халқининг янги-янги муваффақиятларга эришувига гаровдир.

(ТАСС).

ХОККЕЙ

КУРАШ ЯНАДА ЖИДДИЙЛАШАДИ

Швециянинг пойтахти Стокгольм шаҳрида ўтказилаётган хоккей бўйича жаҳон чемпионатининг биринчи давраси бугун Москва вақти билан кеч соат 6 да ўтказиладиган Финляндия — АҚШ командаларининг учрашуви билан якунланади. Охирги 5-турнинг натижаларини газетанинг ушбу сонида хабар қилишнинг иложи бўлмаганлиги сабабли, ўтган тўрт тур ҳақида фикр юритайлик. СССР терма командаси ўтган тўрт турда аъло даражага эришди — жаҳон чемпиони деган унвонни тўла оқлади. Стадионни лиқ тўлдириб ўтирган хоккей мухлислари СССРнинг давлат байроғи Совет Иттифоқи гимнининг садолари остида хилпираб стадион пештоқига кўтарилганини тўрт марта гувоҳи бўлдилар.

ЎЙИН ЖАДВАЛИ

(21 мартга бўлган маълумот)

Командалар	Ў	Ш	О
СССР	4	34—6	8
Чехословакия	4	21—10	6
Швеция	4	18—9	6
Канада	4	12—14	4
Финляндия	4	9—24	0
АҚШ	4	7—38	0

Жиддий курашлар ҳали олдинда. «1969 йил жаҳон чемпиони» унвонига ким лаёқатли эканини 2-тур мусобақалари белгилаб беради.

А. МАЪЗУМОВ.

ВЕНГРИЯ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ

БУДАПЕШТ, 20 март. (ТАСС). Венгер халқи Венгрия Совет Республикаси деб эълон қилинган куннинг 50 йиллигини байрам қилмоқда.

Бу ерда ана шу тарихий сана муносабати билан тантанали йиғилиш бўлди.

Бу байрамни қардош мамлакат меҳнаткашлари билан бирга социалистик мамлакатлар халқларининг вакиллари ҳам нишонламоқдалар.

Йиғилишда Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Венгрия Халқ Республикаси Давлат мажлисининг Раиси Д. Каллаи доклад қилди.

Ҳозирги кунда, деб таъкидлади докладчи, венгер халқининг тарихидаги жуда муҳим воқеа — Венгрия Совет Республикаси деб эълон қилинган куннинг 50 йиллиги нишонланмоқда.

Венгер ишчилар синфининг 1919 йилда қозонган ғалабаси Россияда ғалаба қилган социалистик революция ва бу революциянинг асосий ғоялари — ленинизм Россиягагина хос ҳодиса бўлмай, балки қонуниятли, муштарак тарихий жараён ва таълимот эканлигини тасдиқлади.

Венгер халқининг социализмга садоқати ва Совет Иттифоқи билан дўстлиги, деди Д. Каллаи, 50 йиллик тарихга эгадир.

Йиғилишда Совет партия ҳукумат делегациясининг бошлиғи, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Д. С. Полянский табрик нутқи сўзлади. Д. С. Полянский Венгрия Совет Республикаси деб эълон қилинган куннинг 50 йиллиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, Совет ҳукумати ва бутуч совет халқи номидан тантанали йиғилиш қатнашчилари, Венгриянинг бутун қардош халқини ғоят самимий муборакбод қилди ва энг яхши истакларни изҳор қилди.

Улуғ Ленин, Ватанимизнинг барча меҳнаткашлари, жаҳоннинг пешқадам кишилари, деди Д. С. Полянский, венгер пролетариатининг ғалабаси тўғрисидаги хабарни эшитиб, жуда хурсанд бўлдилар. Ички контрреволюцияга ва чет эл интервенциясига қарши ҳаёт-мамот курашида Россия халқларининг тақдири ҳал этилган оғир синов кунларида Венгрия Совет Республикасининг вужудга келиши бизга маънавий-сиёсий жиҳатдан катта мадад берибгина қолмай, балки ҳарбий жиҳатдан ҳам ёрдам берди.

Революцион жасорат ҳеч қачон ўз таъсирини кўрсатмай қолмайди. 1919 йилдаги венгер революцияси венгерлар диёрида бўлажак синфий жанглар ва янги ижтимоий тузум ғалабаларининг байроғи бўлиб қолди. Бу революция халқаро ишчилар ҳаракатининг ғоявий хазинасини бойитди ва пролетариат диктатураси фақат руслargагина хос воқеа бўлиб қолмай, балки ишчилар синфининг социализм учун олиб борадиган курашининг муштарак қонунияти эканлигини исботлаб берди.

Шу нарсани мамнуният билан қайд киламизки, — деди Д. С. Полянский, — бизнинг партияларимиз ва ҳукуматларимиз ҳозирги замонга доир барча энг муҳим масалаларда тўла ҳамжиҳат бўлиб, айни бир хил қарашларни изҳор қилмоқдалар, партияларимиз ва ҳукуматларимиз ўртасида ҳар томонлама иқтисодий ва маданий алоқалар ривожланиб бормоқда.

Империалистлар шуни билиб қўйсинки, ҳозир 1919 йил эмас. Ҳозирги кунда қудратли социалистик ҳамдўстлик реакция кирдикорларига қарама-қарши туриб-ди. Варшава Шартномасида қатнашувчи мамлакатлар ўз халқларининг революцион ғалабаларини ҳимоя қилибгина қолмай, балки бу ғалабаларга ҳамла қилишга журъат этадиган ҳар қандай кучга қақшатқич зарба беришга ҳам қодирдирлар.

Бошқа қардош мамлакатлар каби Совет Иттифоқи ҳам ҳеч ким билан тўқнашув йўлини қидираётгани йўқ. Бунинг аксича, биз бундай тўқнашувларнинг олдини олмоқ учун ҳамма чораларни кўрмоқдамиз. Аммо биз зўр қатъият билан шу нарсани айтиб ўтишни зарур деб ҳисоблаймизки, Совет Иттифоқи ва бошқа қардош мамлакатларнинг чегаралари ҳар бир жойда ҳар бир участкада, Ғарбда ҳам, Шарқда ҳам муқаддас ва дахлсиздир. Бу чегараларни бузишга уринадиганлар қаттиқ мағлубиятга учрайдилар.

Болгария, Чехословакия, Польша, Германия Демократик Республикаси ва Румыния делегацияларининг бошлиқлари ҳам табрик нутқи сўзладилар.

Шонли санага бағишланган йиғилишлар мамлакатнинг бошқа шаҳарлари ва қишлоқларида ҳам бўлиб ўтди.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

АММОН. (ТАСС). Иордания ҳарбий қўмондонлиги вакилининг айтишича, Исроил қўшинлари яна Тивериад кўли жанубида Иордания армиясини ўққа тутдилар. 25 минут давом этган отишма вақтида Исроилнинг 3 солдати ярадор қилинди. Иордания томони талафот кўрмади.

Отишма тамом бўлгандан кейин 2 соат ўтгач, Исроилнинг 4 қирувчи самолёти, дейиладн ахборотда, Иордания осмонига бостириб кирди ва Иорданиянинг шимолий қисмида Ал-Маншия қишлоғига напалм бомбалар ташлаб, бомбардимон қилди. Айни шу вақтнинг ўзида Иорданиянинг Дайр-Абусаид манзилгоҳи ҳам артиллериядан ўққа тутилди. Иордания томони бунга жавобан ўт очди.

* * *

ДАМАШҚ. (ТАСС). Сурия нефтчилари Румелан конида яна учта қудуқдан нефть ола бошладилар, деб хабар беради «Ал-Бас» газетаси.

Сурия ўз имкониятларидан фойдаланиб, қисқа вақт ичида нефть қазиб чиқаришгагина эмас, балки уни экспорт қилишга ҳам муваффақ бўлди.

Янги конлар очилганлиги ва уларнинг ишга туширилганлиги ҳар йил нефть қазиб чиқаришни 4,5 миллион тоннадан 7,5 миллион тоннага етказиш имкониятини беради.

Халқаро темада

ҚАБИҲ ИШТАҲА

Латин Америкаси матбуоти Шимолий Америка монополияларн фаолиятининг борган сари хавфли тус олаётганидан кўпроқ ташвишланиб ёзмоқда. Америка монополиялари, кейинги 15 йил ичида, Латин Америкаси мамлакатлари хўжалигига 3,8 миллиард доллар капитал сарфлаганлар. Аммо, шу давр ичида уларнинг олган фойдалари 11,3 миллиард долларга етган. Яқинда, Америка империалистлари яна бир ниқобланган жиноят қилдилар. Улар, Аргентина ва Уругвай мамлакатлари ўртасидаги жанжалдан сурбетларча фойдаланишга уриндилар.

Лап-Лата дарёсининг саёзланиши туфайли 45 гектарлик орол пайдо бўлганди. Аввало бу оролга ҳеч ким эътибор бермаган эди. Кейинги вақтларда янги пайдо бўлган бу оролга қизиқиш кучайди. Аргентина ҳукуматининг картографлари бу оролни Пунта—Бауса деб атай бошладилар. Чегарада бўлган бу оролга уругвайликлар Тимотео—Домингес деб ном бердилар. Ҳар икки давлат ҳам, бу оролни ўзининг ери деб ҳисоблади. Текширишлар натижасида бу кичкина орол майдонида катта нефть запаслари борлиги аниқланди. Нефть топилиши муносабати билан икки давлат ўртасидаги тортишув яқинда яна кучайиб кетди. Худди жанжал авжига чиқиш арафасида, Вашингтон ўзининг ниқобланган планини ўртага ташлади. Афтидан оролдаги нефть, АҚШ монополиясининг қабиҳ иштаҳасини карнай қилиб юборганга ўхшайди. Америка империалистлари, орол Аргентинага ҳам, Уругвай давлатига ҳам қарамайди. Бу орол уларнинг чегарасидан анча узоқда жойлашган деган гап тарқатди.

Аргентина ҳукумати ҳам бўш келмади. Оролга беш кишидан иборат қуролланган жандарма юборди. Улар, давлат чегараларининг белгисини суриб қўйдилар. Аргентина чегарачиларининг ҳаракатини Уругвай томонидагилар кузатиб турди. Масала дипломатик тўқнашувларгача бориб етди. Уругвай ҳукумати Аргентина ҳукуматига дарҳол норозилик нотаси ҳам юборди. Ҳар икки мамлакат президентлари бир-бирларига хат юбордилар. Қизиғи шундаки, орол тақдири ҳар икки мамлакат учун ҳам бирёқлик қилиб ҳал этилмай, муаллақ ҳолича қолиб кетди.

Янги маълумотларга қараганда, Америка нефть компаниялари, Аргентина ва Уругвай нефть конларини ижарага олиш йўли билан оролдаги нефть бойликларини ўзларининг империалистик иштаҳаларига тўғрилаб қўйганлар.

Чет эл компаниялари кўп йиллардан бери 12,5 миллион аҳолига эга бўлган Перу бойликларидан фойдаланиб келади. Қишлоқ хўжалигидаги йирик плантациялар АҚШ монополияларига қарайди. Перу — ванадия, висмут қазиб олишда капиталистик дунёда 1-2 ўринларни олади. Улардан ташқари қўрғошин, рух, мис, сурма, вольфрам, нефть, олтин ҳам қазиб чиқарилади. Кон саноатининг асосий тармоқлари чет эл компаниялари қўлида. Перу йилига 3,2 минг тонна нефть, 3,4 тонна олтин, минг тоннадан зиёд кумуш қазиб олади.

Америка империалистлари Перу ҳукуматига турли йўллар билан тазйиқ қилишга уринмоқда. Империалистлар Перу табиий бойликларини 40 йил давомида талаб келган. Американинг «Интернэшнл петролеум компани» деб аталган нефть компанияси ўз ҳукмронлигини яна тиклашга уринмоқда. Яқинда АҚШ президенти Никсон Перу ҳукуматига дўқ уриш мақсадида, Перунинг пойтахти Лима шаҳрига ўзининг вакили Жон Ирвинни юборди. Америка империалистлари Перу ҳукуматининг кўрган чоралари бутун Латин Америкаси мамлакатларига намуна бўлишидан қўрқмоқдалар. Никсон ҳукумати Перуга нисбатан ўзгартирилган тактика қўллашга уринса ҳам, Латин Америкаси мамлакатларида миллионлаб меҳнаткашларнинг Америка империализмига қарши бўлган кайфияти кучайиб бормоқда. Латин Америкаси мамлакатларининг иқтисодий мустақиллик учун олиб бораётган дадил курашлари, империалистларнинг қабиҳ иштаҳаларини бўғиб ташлашга қодирдир.

А. ОМИЛОВ,
Низомий номидаги Тошкент педагогика институтининг катта ўқитувчиси.

Билдириш

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг 1-сессиясини чақириш тўғрисида

Тошкент шаҳар ижроия комитети депутатларга маълум қиладики, меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг 1-сессияси шу йил 25 март соат 3 да республика «Билим уйи»да очилади. Сессияда ташкилий масалалар кўрилади.

Депутатлар 25 март куни соат 2 да шу жойнинг ўзида рўйхатга олинади.

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг ижроия комитети.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ЧОПАҒОНЛАР

Степан ВИРСКИЙ, (Польша).

ЭШИТТИРИШНИ АМЕРИКА РАДИОСИНИНГ РЕПОРТЕРИ ОЛИБ БОРАДИ:

ҲАЖВИЯ

— Алло, алло! Салом хоним ва жентельменлар! Америка радиосининг спорт шарҳловчиси Боб Брайтон гапиряпти. Бутун жаҳон сабрсизлик билан кутаётган тарихий югуриш мусобақасининг бошланишига дақиқалар қолди. Америка шарафини энг яхши икки спортчи ҳимоя қилмоқда. Мана улар: оппоққина чиройли Стартга чиқишмоқда. Шабада уларнинг силлиқ таралган ялтироқ сочларини ўйнатиб турибди. Кун жуда ҳам иссиқ, шунинг учун жаҳондаги энг яхши ичимликлардан бири ҳисобланган «Кока-кола» ичимлигини фақат «Кока-кола»ни ичишяпти. Стартга икки америкаликдан ташқари яна уч европалик чиқишди. Уларнинг ёнида кийимида «АҚШ» деб ёзилган яна бир негр ҳам бор. Лекин шуни айтиш керакки, уларнинг бирортасининг ҳам ғалаба қозонишига ишонч йўқ. Оломоннинг диққатини тортаётган икки америкаликдан бири ҳеч сўзсиз ғалаба қозонади.

Стартёр «Смитсон» маркали тўппончани баланд кўтаради. (Мукаммал ясалган «Смитсон» тўппончасини сотиб олинг!) Спортчилар белгиланган старт чизиқчаларига тизилишади. Югуришади. Бироқ яна орқага қайтишади. Чунки «мукаммал» тўппонча отилмай қолди...

— Диққат! — деган команда янграйди. Тўппонча отилди — олға! Хоним ва жентельменлар иккала америкалик жуда чаққонлик билан югуришмоқда! Европаликлар уларнинг кетидан судралиб келишмоқда. Негр ҳам орқада, америкаликлар эса худди учиб келишаётганга ўхшайди!

... Финишга уч юз метрча масофа қолди. Америкаликнинг иккаласи ҳам ҳозир «Лонжин» маркали табаррук табло ёнидан ўтади. «Лонжин» маркали ажойиб соатдан ҳам сотиб олинг. Улар янада тез югуришяпти. Рақиблар борган сари орқада қолиб кетишяпти. Хоним ва жентельменлар, яна бир минутдан сўнг америка спортчисининг ажойиб ғалабасининг гувоҳи бўламиз!

... Сўнгги бурилиш. Ҳозир спортчилар тўғри йўлга чиқиб олишади. Не, бу нимаси? Энг орқада судралиб чопаётган ҳалиги негр европаликларнинг бирини, иккинчи, учинчисини қувиб ўтиб, америкаликларга яқинлашди. Уларни ҳам қувиб ўтиш хавфи бор. Мана у америкаликнинг бири билан тенглашиб, олдинга ўтиб кетди. Иккинчи америкаликни ҳам орқада қолдириб, маррага етиб қолди. Ана, у лентани узиб ўтди. Биринчи! Биринчи! Бу қандай муваффақият, қойил! Хоним ва жентельменлар, барибир биз ўйлаганимизча бўлиб чиқди — ғалабага америкалик эришди!!!

Русчадан Т. УНАБОЕВ таржимаси.

Ўзбекистон телестудиясининг

ЗАНГОРИ ЭКРАНДА

ҳафталик программаси

24 МАРТ, ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА: 10.55 — Кўрсатишлар программаси. Ўзбек тилида: 11.00 — «Тиканли қалъа» (телефильмнинг биринчи серияси), 11.30 — Қўғирчоқ телетеатри, 11.50 — «Ҳаёлпарастлар» (бадиий фильм), 13.00 — Москва кўрсатади. 17.55 — Тошкент кўрсатишлари программаси, 18.00 — Кичкинтойлар учун ўзбек тилида «Бойчечак». 18.30 — Рус тилида теленгиликлар, 18.45 — «Советский воин» тележурнали. Ўзбек тилида: 19.45 — Экишга ҳамма нарса тахт бўлсин! 20.05 — Янги иқтисодий ислоҳот амалда, 20.30 — Ф. Шиллер «Макр ва муҳаббат», Тўқимачилар саройи халқ театрининг спектакли. 23.30 — Москва кўрсатади: «Вақт» информацион программаси, 24.00 — Хоккей бўйича СССР—ШВЕЦИЯ учрашуви. **ИККИНЧИ ПРОГРАММА:** 19.45 — Москва кўрсатади. **УЧИНЧИ ПРОГРАММА:** 18.00 — Душанба кўрсатади.

25 МАРТ, СЕШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА: 10.55 — Кўрсатишлар программаси. Ўзбек тилида: 11.00 — «Қувноқ симлар» (кинофильм). 11.15 — Болалар учун концерт, 11.50 — «Тиканли қалъа» (телефильмнинг иккинчи ва учинчи сериялари). 13.00 — Москва кўрсатади, 17.55 — Тошкент кўрсатишлари программаси. Рус тилида: 18.00 — Телеянгиликлар, 18.15 — Болалар учун мультфильм, 18.25 — Стандарт давлат нормаси, 18.55 — Реклама, 19.05 — «Сирли девор» (бадиий фильм). Ўзбек тилида: 20.35 — Ўн минут музика, 20.45 — «Пропагандист» тележурнали, 21.15 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 22.15 — Телеянгиликлар, 22.30 — Музикали суҳбат, 23.30 — Москва кўрсатади. **ИККИНЧИ ПРОГРАММА:** 19.45 — Москва кўрсатади. **УЧИНЧИ ПРОГРАММА:** 17.00 — Олмаота кўрсатади, 20.00 — Тошкент кўрсатади. Ўзбек тилида: Симфоник оркестр чолғу асбоблари, 20.40 — Илмий-оммабоп фильм, 21.10 — «Мен 19 ёшда эдим» (бадиий фильм, рус тилида).

26 МАРТ, ЧОРШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА: 10.55 — Кўрсатишлар программаси. Ўзбек тилида: 11.00 — Кинофильм, 11.45 — «Тиканли қалъа» (телефильмнинг тўртинчи серияси), 12.25 — «Оталар жасорати», 13.00 — Москва кўрсатади. 17.55 — Тошкент кўрсатади: 18.00 — Рус тилида теленгиликлар. Ўзбек тилида: 18.10 — «Мўъжизалар оламига саёҳат», 18.40 — Ленин кутубхонаси, 19.00 — Теленгиликлар, 19.15 — Янги қўшиқ келди, 19.55 — Кўрсатишлар программаси. 20.00 — Москва кўрсатади: Телеочерк, 20.30 — Музикали календарь, 21.00 — Хоккей бўйича СССР—ФИНЛЯНДИЯ учрашуви, 23.00 — «Вақт» информацион программаси, 00.15 — Телеспектакль, 01.00 — Хоккей бўйича АҚШ—ЧССР учрашуви. **ИККИНЧИ ПРОГРАММА:** Тошкент кўрсатади, 17.55 — Кўрсатишлар программаси, рус тилида: 18.00 — Болалар учун телефильм, 18.20 — Инсон ва қонун, 18.50 — Илмий-оммабоп фильм, 19.10 — Кечки эстрада концерти (ўзбек тилида). 20.00 — Ленинча меҳнат вахтасида, 20.20 — Шарқ назми тароналари, 21.00 — Илғор сабзавоткорлар ҳузурида, 21.20 — Шеърият муҳлисларига, 21.40 — «Мамлюк» (бадиий фильм). **УЧИНЧИ ПРОГРАММА,** Тошкент кўрсатади. Рус тилида: 20.00 — «Коговский» (бадиий фильм), 21.05 — Халқаро театр куни, 21.55 — А. Даргомижский, «Тош меҳмон» операси.

27 МАРТ, ПАЙШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА: 10.55 — Кўрсатишлар программаси. Ўзбек тилида: 11.00 — «Тиканли қалъа» (телефильмнинг бешинчи серияси), 11.30 — Болалар учун адабий топишмоқ, 11.50 — «Чет эллик қиз» (бадиий фильм), 13.00 — Москва кўрсатади. 17.55 — Тошкент кўрсатишлари программаси. Рус тилида: 18.00 — Теленгиликлар, 18.15 — Болалар учун мультфильм, 18.25 — Реклама, 18.30 — Ҳужжатли фильм, 19.20 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. Ўзбек тилида: 20.00 — Ўн минут музика, 20.10 — Теленгиликлар, 20.25 — Самарқанд 2500 йиллиги олдидан «Зарафшон мавжлари», 20.40 — «Лениннома» программаси, 22.10 — Халқаро театр кунига «Ҳаёт саҳнаси», 20.25 — «Гуллар табассуми» (адабий музикали композиция). 23.30 — Москва. «Вақт» информацион программаси, 24.00 — Хоккей бўйича ШВЕЦИЯ—КАНАДА учрашуви. **ИККИНЧИ ПРОГРАММА:** Тошкент кўрсатади. Рус тилида: 18.00 — Болалар учун концерт, 18.20 — Ҳамма нарса инсон учун, 18.50 — Теленгиликлар, 19.00 — Адабий театр. Ҳ. Олимжон «Зайнаб ва Омон», 19.40 — Телефильм, 20.00 — Москва кўрсатади. **УЧИНЧИ ПРОГРАММА:** Тошкент кўрсатади. Ўзбек тилида: 20.00 — Болалар учун «Яшил дўстлар», 20.20 — Дўстлик саҳифалари. Рус тилида: 20.35 — Ҳужжатли фильм, 20.45 — Эстрада куйларидан концерт, 20.25 — «Энг яхши йиллар» (бадиий фильм).

28 МАРТ, ЖУМА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА: 10.55 — Кўрсатишлар программаси. Ўзбек тилида: 10.00 — «Кичкина деманг бизни» (спектакль), 13.00 — Москва кўрсатади, 17.55 — Тошкент кўрсатишлари программаси. Рус тилида: 18.00 — Тележурнал, 18.35 — Телеянгиликлар, 18.50 — Халқ контроли экрани, 19.20 — Музикали композиция, 20.00 — Кўрсатишлар программаси. Ўзбек тилида: 20.05 — Теленгиликлар, 20.20 — Ота-оналар университети, 20.55 «Киноленинннома», 21.15 — «Олтин водий» телепрограммаси, 22.15 — «Оламга саёҳат» (киносаёҳатлар клуби), 23.15 — Москва: Янгиликлар эстафетаси, 24.00 — Хоккей бўйича СССР — ЧССР учрашуви. **ИККИНЧИ ПРОГРАММА:** 19.45 — Москва кўрсатади. **УЧИНЧИ ПРОГРАММА:** 17.00 — Олмаота ва Фрунзе студияларининг кўрсатишлари.

29 МАРТ, ШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА: 9.50 — Кўрсатишлар программаси. Ўзбек тилида: 9.55 — «Тиканли қалъа» (телефильмнинг олтинчи серияси), 10.35 — «Қувноқ воқеалар» (бадиий фильм), 12.00 — Москва кўрсатади: Гимнастика ҳамма учун, 12.45 — Теленгиликлар, 13.00 — Музикали программа, 13.30 — Хўжалик реформаси амалда, 14.00 — Рақслар, 15.00 — Кўп серияли телефильм премьераси, 15.30 — «Билим» программаси, 17.00 — Хоккей бўйича ФИНЛЯНДИЯ — КАНАДА учрашуви. 19.15 — Тошкент кўрсатишлари программаси. Рус тилида: 19.20 — Теленгиликлар, 19.30 — Болалар учун мультфильм. Ўзбек тилида: 19.50 — Қўғирчоқ фильм, 20.00 — Теленгиликлар, 20.15 — Лирик концерт, 21.00 — Москва кўрсатади: Хоккей бўйича АҚШ — ШВЕЦИЯ учрашуви. **ИККИНЧИ ПРОГРАММА:** 19.15 — Москва рангли телевидение программаси, 21.00 — Тошкент кўрсатади: Ўзбек тилида концерт, 21.35 — «Уч денгиз оша саёҳат» (бадиий фильмнинг биринчи серияси). **УЧИНЧИ ПРОГРАММА:** 18.00 — Душанба кўрсатади.

30 МАРТ, ЯКШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА: 9.55 — Кўрсатишлар программаси. Рус тилида: 10.00 «Старшеклассник» телепрограммаси. 11.00 — Телеспектакль. Ўзбек тилида: 12.35 — Болалар учун телетеатр «Олтин эчки», 13.25 — «Тиканли қалъа» (телефильмнинг еттинчи серияси), 14.05 — Хотин-қизлар, сизлар учун! 14.35 — Баҳорги экиш — биринчи имтиҳон (қозоқ тилида). 17.55 — Кўрсатишлар программаси, 18.00 — «Ахборот» информацион программаси, 18.30 — Болалар учун мультфильм. 18.50 — Ўн минут музика, 19.00 — Москва кўрсатади: Хоккей бўйича ШВЕЦИЯ — ЧССР учрашуви, 21.15 — Тошкент кўрсатади. Ўзбек тилида: «Ёшлик» студияси кўрсатади, телеминиатюралар. 21.55 — «Ахборот» информацион программаси, 22.25 — Қалбимда қўшиқларим кўп, 23.00 — Москва кўрсатади: Хоккей бўйича СССР — КАНАДА учрашуви. **ИККИНЧИ ПРОГРАММА:** 12.00 — Москва кўрсатади, 19.00 — Тошкент кўрсатади. Рус тилида: Фильм-концерт, 19.10 — «Парижга йўл» (бадиий телефильм), 19.35 — Ҳужжатли фильм. Ўзбек тилида: 19.55 — Ҳужжатли фильм, 20.35 — Лайло Шарипова куйлайди, 21.15 — «Уч денгиз оша саёҳат» (бадиий фильмнинг иккинчи серияси) **УЧИНЧИ ПРОГРАММА:** 17.00 — Фрунзе кўрсатади.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Баҳор тароналари, 9.30 — Увертюралар, 10.10 — «Дугоналар» радиожурнали, 11.15 — О. Хромушин. Рақс сюитаси, 12.15 — Концерт (талабаларга мувофиқ), 13.30 — Совет композиторларининг қўшиқлари, 15.10 — «Правда» газетасининг обзори, 15.20 — «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» радиожурнали (русча), 16.10 — Эстрада концерти, 17.20 — Уйғур куйларидан концерт, 17.50 — «Идеология ва ҳаёт», 18.00 — Рақс куйлари, 18.40 — Спорт, 19.20 — И. Ахвердов. «Кекса созанда» (радиоинсценировка), 20.00 — «Лениннома» программаси, 20.30 — Куйлар, 21.00 — «Қардош социалистик мамлакатларда», 21.10 — «Баҳор келди» (адабий-музикали композиция), 22.20 — Концерт, 23.10 — Кечки концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.55 — Кўрсатишлар программаси.

Ўзбек тилида: 10.00 — Цирк томошалари, 10.35 — «Мафтунингман» (бадиий фильм).

12.00 — Москва кўрсатишлари.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

16.55 — Кўрсатишлар программаси.

17.00 — Теленгиликлар (рус тилида).

Ўзбек тилида: 17.10 — «Ёшлик» студияси кўрсатади, 17.50 — Теленгиликлар, 18.00 — «Аёллар» (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 19.30 — Болалар учун кинофильм, 19.50 — Альманахнинг бешинчи сони, 20.00 — Ўзбек куйларидан концерт, 20.50 — «Икки ҳаёт» (бадиий фильмнинг иккинчи серияси).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

Душанба кўрсатади.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 22/III да Лайли ва Мажнун, 23/III да Жизель.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 22/III да Алишер Навоий 23/III да Алишер Навоий (кундузи), Аяжонларим (кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 22/III да Бағри тош, 23/III да Навоий Астрободда.

КИНО

Революция чавандозлари — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 1 ва кеч 9 да), «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10 ва 11-45 минутда), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, кундуз 2 ярим, кеч 7 да, ўзбек тилида), «МОСКВА» (кундуз соат 12 ярим, 5 ва кеч 7 да).

Кашмирдаги севги (1-2 сериялар) — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Сўнгги табор — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Асримиздан миллион йил илгари — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Виринея — «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун, жуфт соатларда).

Қилич ва қалқон (3-4 сериялар) — «МОСКВА» (эрталаб соат 10, кундуз 2.30 ва кеч 8-40 минутда).

Тошкент—нон шаҳри — САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 9 ярим да).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ДРАМА ВА КОМЕДИЯ ТЕАТРИНИНГ 23 МАРТДАН 31 МАРТГАЧА РЕПЕРТУАР ПЛАНИ

23/III да — Жон қизлар (кундузи), Навоий Астрободда (кечқурун).
24/III да — Тошболта ошиқ.
26/III да — Навоий Астрободда (кундузи), Гавҳари шамчироғ (кечқурун).
27/III да — Фарғона тонг отгунча (кундуз ва кечқурун).
28/III да — Гавҳари шамчироғ (кундузи), Тошболта ошиқ (кечқурун).
29/III да — Фарғона тонг отгунча (кундузи), Ёшликда берган кўнгил (кечқурун).
30/III да — Жон қизлар (кундуз ва кечқурун).
31/III да — Кимга тўй, кимга аза.

Кундузги спектакллар кундуз соат 12 да, кечки спектакллар кеч соат 7 ярим да бошланади.

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ТЕХНОЛОГИК КОМПЛЕКТАЦИЯЛАШ БОШҚАРМАСИГА

катта бухгалтер, техник бухгалтер

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, 1-Свердловский проезд, 9-уй (3, 4 трамвайларнинг, 3 троллейбуснинг «Ассакинский» бекати). Телефон № 3-3-15-93.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26 Редактор — 836545, Редактор ўринбосарлари — 837914, 839323. Масъул секретарь — 834455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 837283, Партия турмуши — 833469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 831216, Халқаро ҳаёт — 837604 Коммунистик тарбия — 831455 Саноат капитал қурилиш ва транспорт — 834780. Совет қурилиши — 833258 Қишлоқ хўжалиги — 837604, Адабиёт ва санъат — 832036, 837221 Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 834451 Маҳаллий ахборот ва спорт — 832347. Оммавий ишлар ва хатлар — 838679, 833553 Иллюстрация — 834524, Стенографистка — 837343, Корректура — 837162 Эълонлар — 838142 Коммутатор — 830249, 830250, 830251, 830252, 830253, 830254, 830255, 830256, 830257, 830258, ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ Андижон — 48—85, Бухоро 31—41, Қарши 22—82, Наманган 21—86 Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27 Фарғона 41—86 Урганч 34—55

№ Б — 69. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 02813.